

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑκτος

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι: φρ. 10. Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

10 Σεπτεμβρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΥΜΑ

K. M. Κούμας

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΥΜΑ

Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1777 ἐν Λαρίσσει τῆς Θεσσαλίας καὶ διήκουσεν Ἰωάννου Πεζάρου· διακριθεὶς δ' ἐπὶ σπανίᾳ φιλομαθείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ ἐπέδωκεν ὑπὲρ πάντας τοὺς συμμαθητάς αὐτοῦ, καὶ ἀνεδείχθη τὸ 1798 διδάσκαλος πρῶτον μὲν τοῦ ἐν Λαρίσσει σχολείου, ἔπειτα δὲ τοῦ ἐν Τσαριτσάνῃ· ἐδίδασκεν ἑλληνικὰ τε καὶ μαθηματικά, ἐρμηνεύων τοὺς συγγραφεῖς, παρὰ τὴν παραδεδεγμένην μέθοδον τῆς συνωνυμίας, κατ' ἑννοιαν καὶ διὰ μιᾶς λέξεως. Τῷ 1800 μετέφρασε μετὰ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος Ἀσάνη τὰς Κωνικὰς Τομὰς τοῦ Καλλίου, ὅς καὶ ἐξέδοτο τύποις ἐν Βιέννῃ (1803).

Ἀπὸ τοῦ σχολείου τῆς Τσαριτσάνης μετέβη ὁ Κούμας εἰς τὸ τῶν Ἀμπελακίων (1803), καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βιέννην τῷ 1804, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἑκδοσιν πλήρους σειρᾶς μαθηματικῆς. Φοιτήσας δ' ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ, διήκουσε τῆς τε καθαρᾶς καὶ ἐφηρμοσμένης μαθηματικῆς, καὶ μεταφράσας ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐδημοσίευσεν (1807) μετὰ ἐπαυξήσεων τὸ περὶ μαθηματικῆς καὶ φυσικῆς σύγγραμμα τοῦ Φονταίνου, καὶ τὴν χημείαν τοῦ Ἀδῆτου (1808).

Μετὰ ταῦτα, κατατρυχόμενος ὑπὸ χρηματικῶν ἀναγκῶν, ἔνεκα τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του, μετέβη (1809) ὡς διδάσκαλος εἰς Σμύρνην, κατὰ προτροπὴν καὶ τοῦ ἀοιδίου Κοραΐ, ὅπου συστήσας μετὰ τοῦ μακαρίτου Οἰκονόμου τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον, ἐδίδαξε μαθηματικά, φιλοσοφίαν, πειραματικὴν φυσικὴν, περὶ ἧς ἔγραψε πραγματείαν τυπωθεῖσαν ἐν Βιέννῃ τῷ 1812, Γεωγραφίαν καὶ Ἠθικὴν, μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ μεγίστης δραστηριότητος, προβάς καὶ εἰς φυσικὰ καὶ χημικὰ πειράματα, ἄγνωστα τέως εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τοῦ φιλολογικοῦ Γυμνασίου, δόντος ἀξιολόγους καρποὺς, μετέβη προσκληθεὶς (1813) εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολεῖον, ὅπου ἐδίδαξεν ἑλληνικὰ, μαθηματικά καὶ φιλοσοφίαν.

Τῷ 1818 καὶ 1819 ἐξέδοτο ἐν τέσσαρσι τό-

μοις Σύνταγμα Φιλοσοφίας, περιέχον ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν, Κρητίδα Φιλοσοφίας, Λογικὴν, Γενικὴν Γραμματικὴν, Μεταφυσικὴν, Αἰσθηματικὴν, Ἠθικὴν, περὶ Δικαίου, Ἠθικὴν Θεολογίαν, καὶ Παιδαγωγικὴν. Κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη ἐδημοσίευσεν καὶ μεταφράσιν τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ζενεμάνου, Σύνοψιν Χρονολογίας, Σύνοψιν Παλαιᾶς Γεωγραφίας καὶ Σύνοψιν Ἐπιστημῶν διὰ τοὺς πρωτοπείρους, περιέχουσιν Ἀριθμητικὴν, Γεωμετρίαν, Γεωγραφίαν νεωτέραν, Ἀστρονομίαν, Λογικὴν, καὶ Ἠθικὴν.

Τὸ 1819 ἔτος, εἰ καὶ πάσχων, περιηγήθη τὴν Γερμανίαν, καὶ συνέδεσε σχέσεις μετὰ πολλῶν ἐν αὐτῇ σοφῶν καὶ φιλελλήνων. Καὶ τὸ μὲν ἐν Λειψίᾳ Πανεπιστήμιον ἀνέδειξεν αὐτὸν διὰ διπλώματος Διδάκτορα τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν ὠραίων Τεχνῶν, αἱ δὲ ἐν Βερολίνῳ καὶ Μονάχῳ Βασιλικαὶ Ἀκαδημίαι ὠνόμασαν μέλος αὐτῶν.

Ἐπανελθὼν εἰς Σμύρνην τὸ 1820 ἔτος ἵνα διευθετήσῃ τὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνασίου, διαταραχθέντα ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, ἔμεινεν οἰκουρῶν καὶ μεταφράζων τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Γερμανικὸν Λεξικὸν τοῦ Φρειμέρου, ὃ καὶ τύποις ἐξέδοτο τῷ 1826 ἐν Βιέννῃ.

Ἦναγκάσθη δὲ ἵνα ἀναχωρήσῃ καὶ αὖθις ἐκ Σμύρνης, ἔνεκα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔτους, ὅτε καὶ ἐδημεύθη ἡ περιουσία αὐτοῦ μετὰ τῆς βιβλιοθήκης του.

Ἐλθὼν εἰς Τεργέστην ἐνησχολήθη εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Ἱστοριῶν τῶν Ἀνθρωπίνων πράξεων, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1831 ἔτους, ὅς καὶ ἐξέδοτο ἐν δώδεκα τόμοις τῷ 1832 ἐν Βιέννῃ. Μετὰ δὲ ἐν ἔτος ἐδημοσίευσεν ἐπίσης ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν διὰ Σχολεῖα, τρεῖς μετατυπωθεῖσαν. Μετέφρασε πρὸς τούτοις καὶ τὴν τοῦ Βάλβη Γεωγραφίαν, ἣν ἐξέδοτο μετὰ θάνατον ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ εἰς πέντε τόμους.

Ἀπεβίωσε δ' ἐν Τεργέστῃ τὴν 1 Μαΐου 1836, ἄγων μόλις τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας, προσβληθεὶς ὑπὸ χολέρας.

Ἐν τῷ αἵματι 42 ἀνθρώπων ὑπάρχει τόσος σίδηρος, ὥστε δι' αὐτοῦ δύναται ὁ σιδηρουργὸς νὰ κατασκευάσῃ ὕνιν ζυγίζουσαν ὑπὲρ τὰς 6 ὀκάδας.

1. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει 1878.

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκενς.

Συνέγραμ. 181 σελ. 561.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Ὁ Ὀλιβερ εὐρίσκει ἄλληλθέρσιν, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον ἐν μέσῳ φερέτρων.

Εἰς τὰς μεγάλας οἰκογενεῖας ὅταν νέος τις ἡλικιωθῇ καὶ δὲν κατορθωθῇ νὰ τῷ εὐρεθῇ καλὴ τις θέσις δι' ἀγορᾶς, ἢ διαδοχῆς, ἢ μεταβιβάσεως, κατατάσσεται εἰς τὸ ναυτικόν. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἀκολουθοῦν τοιοῦτο σοφὸν καὶ σωτήριον παράδειγμα, παρεδέξατο τὴν ἀνάγκην τῆς κατατάξεως τοῦ Ὀλιβερ Τουίστ ὡς ναυτόπαιδος ἐπὶ τινος ἐμπορικοῦ πλοίου ἀποπλέοντος διὰ μικρὸν τινα καλὸν καὶ ἀρκετὰ νοσώδη λιμένα. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐφάνη εἰς τοὺς συμβούλους ἢ ἀρίστη πασῶν διότι λίαν πιθανὸν ἦτο, ὅτι ὁ πλοίαρχος κἀμμίαν ἡμέραν μετὰ τὸ γεῦμά του θὰ διέτασσε τὴν μαστίγωνσιν τοῦ παιδίου, ἢν θὰ παρηκολούθει βεβαίως θάνατος, ἢ θὰ ἐσκορπίζε τὰ μυελά του διὰ σιδηροῦ μοχλοῦ διότι, ὡς γνωστὸν, διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς τάξεως ταύτης, τὰ τοιαῦτα εἰσι δύο μικραὶ διασκεδάσεις ἀκούοντως εὐχάριστοι. Ὅσοι πλείότερον τὸ συμβούλιον ἐξήταζεν ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίαν τὸ πᾶγμα καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ἐπεδοκίμαζεν αὐτό. Τὸ συμπέρασμα τῶν διασκέψεων τοῦ ἦτο, ὅτι ὡς μόνον μέσον πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τοῦ Ὀλιβερ ἐκρίθη ἡ ταχίστη ἐπιβίβασις αὐτοῦ εἰς πλοῖον.

Ὁ κύριος Μπάμμυλ ἐστάλη νὰ διενεργήσῃ προκαταρκτικὰς τινας ἐρεῦνας, ἵνα εὕρῃ πλοίαρχόν τινα οἰονδήποτε, ἔχοντα ἀνάγκην ναυτόπαιδος, περὶ οὗ οὐδεὶς ἐνδιεφέρετο. Ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὸ κατάστημα, ὅπως ἀνακοινώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ὅτε εἰς τὴν θύραν συνήντησε τὸν ἐργολάβον τῶν κηδεῶν τῆς ἐνορίας κύριον Σάουαρμπερρυ, αὐτοπροσώπως.

Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἦν ἀνὴρ ὑψηλός, ἰσχυρὸς, φέρων μέλαν τετριμένον ἔνδυμα καὶ ἐμβλωμένους μελαίνους βαμβάκηρας περικνημίδας. Ἡ φύσις δὲν εἶχε προικίσῃ αὐτὸν μετ' ἰλαρὰν φυσιογνωμίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμά του εὕρισκεν ἄφθονον ὕλην ἀστείότητων, τὸ βῆμά του ἦν οὕτως εἰπεῖν ἐλαστικὸν καὶ φαιδρὰ ἢ φυσιογνωμία του. Οὗτος λοιπὸν πλησιάζας τὸν κύριον Μπάμμυλ ἔθλιψε φιλικώτατα τὴν χεῖρά του.

«Ἦλθα νὰ πάρω μέτρον τῶν δύο γυναικῶν ποῦ ἀπέθαναν τὴν περασμένην νύκτα, κύριε Μπάμμυλ, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Θὰ κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, εἶπεν ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ λαμβάνων διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιχανοῦ μίαν δραχμὴν ταμβάκου ἐκ τῆς ταμβακοθήκης, ἢν παρυσίασεν αὐτῷ ὁ ἐργολάβος τῶν κηδεῶν, καὶ

ἥτις ἐπιχαρίτως καὶ τεχνικώτατα παρίστα μικρὸν φέρετρον. Σὰς λέγει ὅτι θὰ κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἐπανελάθεν ὁ κύριος Μπάμμυλ κτυπὼν αὐτὸν φιλικῶς διὰ τῆς ῥάβδου εἰς τὸν ὦμον.

— Τὸ νομίζετε; εἶπεν ὁ ἐργολάβος μετὰ τὸν φωνῆς οὔτε ἐπιβεβαιωτικὸν οὔτε πάλιν ἀρνητικόν· ἀλλὰ αἱ τιμαὶ ὅπου ἔχει ὁρίσει ἡ διοίκουσις εἶναι πολὺ μικραὶ, κύριε Μπάμμυλ.

— Ὅμοιάζουν τὰ φέρετρα σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀντεῖπεν ὁ κλητὴρ μετὰ τὸν ἀποκλίνοντα εἰς ἀστείον, ὅσον ἤρμοζεν εἰς σοβαρὸν ὑπάλληλον.

Τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ ἐγοήτευσε, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ λεπτότης τοῦ χαριεντισμοῦ καὶ ἐκάγχασεν ἡ χηρὸν. «Ἀλήθεια εἶναι, κύριε Μπάμμυλ, εἶπε τέλος. Πρέπει νὰ τὸ δμολογήσω, ὅτι ἀρ' ὅτου ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ νέον σύστημα τὰ φέρετρα εἶναι στενότερα καὶ χαμηλότερα ἀπὸ πρῶτα· ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἐν μικρὸν κέρδος, κύριε Μπάμμυλ· ἡ ξυλικὴ κοστίζει ἀκριβῶς, κύριε, καὶ τῆς σιδερένιες λάμαις τὰς φέρω ἀπὸ τὸ Μπέρμιγγαμ.

— Μπα! εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμυλ, κάθ' ἐξέχον καὶ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας της, καὶ ἐν καλὸν κέρδος εἶναι πάντοτε κατὰ τι.

— Βεβαιότατα, ἀπεκρίνατο ὁ ἐργολάβος· καὶ ἐπειδὴ δὲν κερδίζω τίποτε ἀπὸ κάθε εἶδος ἰδιαιτέρως, ἀποζημιώνομαι ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας καθὼς βλέπετε· ἔ! ἔ! ἔ!

— Δίκαια, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμυλ.

— Πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἐπαναλαμβάνων τὴν σειρὰν τοῦ λόγου του, ὃν διέκοψεν ὁ κλητὴρ, πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, κύριε Μπάμμυλ, ὅτι ἔνα πᾶγμα μετὰ ζημιώνει πολὺ· οἱ εὐρωστοὶ τὰ πρυμνίζουν πρῶτοι. Θέλω νὰ εἶπω πῶς οἱ ἄνθρωποι ὅπου εἶχαν ζήσει καλὰ καὶ ἐπλήρωναν ἐπὶ πολὺν καιρὸν συνδρομὴν εἰς τὸ πτωχοκομεῖον, ἀποθνήσκον πρῶτοι ὅταν κατανήσουν νὰ ἔμβουν εἰς αὐτό· καὶ καταλαμβάνετε, κύριε Μπάμμυλ, τρεῖς ἢ τέσσαρες πόντοι ξύλο περισσότερο, μοῦ ψαλιδίζουν πολὺ τὰ κέρδη, καταλαμβάνετε, μάλιστα ὅταν ἔχῃ κανεὶς ὀλόκληρον οἰκογένειαν εἰς τὴν ῥάχιν του, κύριε Μπάμμυλ.»

Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔλεγεν ὁ Σάουαρμπερρυ μετὰ ἥθος ἀνθρώπου δυσηρεστημένου καὶ ἔχοντος ἀφορμὰς παραπόνων, ὁ κύριος Μπάμμυλ κατενόησεν ὅτι εἰς τὴν σειρὰν τοιαύτης συνομιλίας δυνατὸν νὰ παρενείροντο καὶ παρατηρήσεις τινὲς δυσμενεῖς εἰς τὴν ἐνορίαν· διὰ τοῦτο συνετὸν ἐθεώρησε νὰ στρέψῃ ἀλλαχοῦ τὸν λόγον, καὶ ὁ Ὀλιβερ Τουίστ παρέσχεν αὐτῷ πρόχειρον ἀντικείμενον ὁμιλίας.

«Μήπως κατὰ τύχην γνωρίζετε κανένα, ἡρώτησεν ὁ κύριος Μπάμμυλ, ὅπου νὰ ἔχῃ ἀνάγκην μαθητευομένου; Γιατὶ εἶναι ἕνα παιδί τῆς ἐνο-

ρίας, ὅπου τῆς φέρνει πολὺ βάρος, μυλόπετρα ὅταν νὰ ποῦμε κρεμασμένη εἰς τὸν λαμβὸ τῆς ἐνορίας. Πολὺ ἐπικερδὴς προσφορά, κύριε Σάουαρμπερρυ, πολὺ ἐπικερδὴς.»

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ κύριος Μπάμμυλ ἐδεῖκνε διὰ τῆς ῥάβδου του τὴν γνωστὴν τοιχοκολλημένην ἀγγελίαν, καὶ διὰ τοῦ μήλου τῆς ῥάβδου ταύτης, ἐκτύπησε τρεῖς τὰς λέξεις πέντε λίραι στερεοί, αἵτινες ἦσαν τετυπωμέναι διὰ κεφαλαίων παχυτάτων γραμμάτων.

«Μὰ τὴν πίστιν μου! εἶπεν ὁ ἐργολάβος δραττόμενος τῆς κεντημένης παρυφῆς τῆς στολῆς τοῦ κλητῆρος δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἤθελα νὰ σας κάμω λόγον. Εἰξέστε. . . Τί ὥραϊον κομβίον ἔχετε, ἀγαπητὲ κύριε Μπάμμυλ! δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει.

— Ναί, εἶναι ἀρκετὰ καλόν, εἶπεν ὁ κλητὴρ μετὰ φιλαυτίας θεωρῶν τὰ κοσμοῦντα τὴν στολὴν αὐτοῦ χονδρὰ χαλκᾶ κομβία· ἡ παράστασις εἶναι ἡ ἰδία τῆς ἐνοριακῆς σφραγίδος· παριστάνει τὸν ἀγαθὸν Σαμαρείτην. Τὸ συμβούλιον μοῦ τὸ ἔδωκε δι' ἀγιοθασιλιάτικα, κύριε Σάουαρμπερρυ. Καὶ πρῶτην φορὰν τὸ ἔβαλα ὅταν παρέρβην εἰς τὴν ἀνάκρισιν ὅπου ἔγινε δι' ἐκείνον τὸν πτωχὸν ἔμπορον, τὸν ὅποιον εὖρον νεκρὸν εἰς μίαν ἐξώπορτα.

— Ἐνθυμούμαι, εἶπεν ὁ ἐργολάβος· οἱ ἐνορκοὶ δὲν διεκήρυξαν ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὸ κρύο;

Ὁ κύριος Μπάμμυλ ἔνευσε καταφατικῶς.

«Καὶ τὸ πρακτικὸν προσέθετε, νομίζω, ἰδιαιτέρως, ἐξηκολούθησεν ὁ ἐργολάβος, ὅτι ἐὰν οἱ ἔχοντες τὴν φροντίδα τῶν πτωχῶν. . .

— Φθάνει! κουραφέξαλα! εἶπεν ὁ κλητὴρ μετ' ἀγανακτήσεως. Ἐὰν τὸ συμβούλιον ἔδινε προσοχὴν εἰς ὅλας τὰς ἀνοησίας ὅπου τοῦ ψάλλουν αὐτοὶ οἱ παλαβοὶ οἱ ἐνορκοὶ, θὰ εἶχε κακοὺς μπελάδες.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Οἱ ἐνορκοὶ, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμυλ, σφίγγων ἰσχυρῶς τὴν ῥάβδον του, — σημείον ὅτι ἦτο σφόδρα ὀργισμένος, — οἱ ἐνορκοὶ εἶναι ὄντα χωρὶς ἀνατροφῆς, ἄθλιοι, χαμερπεῖς!

— Καὶ αὐτὸ ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Δὲν ἔχουν οὔτε στάλα φιλοσοφίας καὶ οἰκονομικοῦ πνεύματος, προσέθηκεν ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ, οὐ ἢ ἀγανάκτησις εἶχε κορυφωθῇ.

— Βέβαια ὄχι.

— Τοὺς περιφρονῶ ὅλους, εἶπεν ὁ κλητὴρ, καὶ τὸ πρόσωπόν του καθίστατο ὀλοὸν πορφύρετον.

— Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο, ἀπεκρίθη ὁ ἐργολάβος.

— Καὶ ἤθελα νὰ εἶχα αὐτοὺς τοὺς ἐνόρκους, ὅπου καυχῶνται πῶς εἶναι τόσο ἀνεξάρτητοι, νὰ τοὺς εἶχα μίαν ἐβδομάδα μονάχα ἢ δύο εἰς τὸ κατάστημα· καὶ μετὰ τοὺς κανονισμοὺς τοῦ συμβουλίου θὰ τοὺς ἔδειχνα ἂν τὰ καταβάζαν ἢ ὄχι ταῦτά τους!

— Τέλος πάντων, ἂς ἀφήσωμεν αὐτοὺς νὰ ἔναι ὅ, τι εἶναι,» ὑπέλαθεν ὁ ἐργολάβος, καὶ συγχρόνως ἐμεῖδιά μειδίαιμα ἐπιδοκιμαστικόν, ὅπως κατευνόσῃ τὴν αὔξουσιν ὀργὴν τοῦ θυμωμένου κλητῆρος.

Ὁ κύριος Μπάμμυλ ἐξέβαλε τὸν τρίκωχον πῖλόν του, ἐξήγαγεν ἐν μανδήλιον, καὶ ἐσπόγγισεν τὸν ἄφθονον ἰδρώτα τοῦ μετώπου του, ἐφόρεσεν αὐτῷ τὸν πῖλόν του καὶ στραφίς πρὸς τὸν ἐργολάβον τῷ εἶπε κἄπως ἡσυχότερον·

«Λοιπὸν, τί ἐλέγχω γι' αὐτὸ τὸ παιδί;

— Ὡ! εἰξέστε, κύριε Μπάμμυλ, ἀπεκρίθη ὁ σοροπηγός· πληρώνω μεγάλην συνδρομὴν διὰ τοὺς πτωχοὺς.

— Χμ! ἔκαμιν ὁ κύριος Μπάμμυλ, λοιπὸν;

— Λοιπὸν! ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ἐὰν πληρώνω πολλὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐσκεπτόμην ὅτι δίκαιον εἶναι νὰ πολλαμβάνω καὶ ὅσας ὠφελείας ἔμπορῶ ἀπὸ αὐτοὺς, κύριε Μπάμμυλ· λοιπὸν νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ παιδί ἔμπορεῖ νὰ μοῦ χρησιμεύσῃ.»

Ὁ κύριος Μπάμμυλ ἤρπασε τὸν βραχίονα τοῦ ἐργολάβου καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ κατάστημα. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ συνδιελέχθη ἐπὶ πάντε λεπτὰ μετὰ τῶν συμβούλων, καὶ συνεφωνήθη νὰ λάβῃ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τὸν Ὀλιβερ παρ' ἐαυτοῦ πρὸς δοκιμὴν, ὅλον ὅτι ἂν εἰς διάστημα ὀλίγου καιροῦ ἐβλεπεν ὅτι ἡ ἐργασία του ἀπέφερε πλείοτερας ὠφελείας τῶν διὰ τὴν τροφὴν του ἀπαιτουμένων δαπανῶν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κρατήσῃ ἐπὶ ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν, χρησιμοποιοῦν αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ.

Ὁ μικρὸς Ὀλιβερ προσήχθη τὴν ἐσπέραν πρὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ ἀνεκοινώθη αὐτῷ ὅτι ἐμελλε πάραυτα νὰ προσληθῇ ὡς μαθητευόμενος παρὰ τοῦ φερετροπηγοῦ, καὶ ὅτι ἐὰν παρπονεῖτο διὰ τὴν θέσιν του καὶ ἐπανεπίπτεν εἰς βάρος τῆς ἐνορίας θὰ τὸν ἐπεβίβαζον ἐπὶ πλοίου διὰ νὰ πνιγῇ ἢ σκοτωθῇ ἐν αὐτῷ. Οὐδεμίαν συγκίνησιν ἐπεδείξατο. Ἀπαντᾷ οἱ κύριοι ἐκείνοι διεκήρυξαν ὅτι ἦτο καθάρα χωρὶς καρδίαν καὶ αἰσθημα, καὶ διέταξαν τὸν κύριον Μπάμμυλ νὰ τὸν πάρῃ ἀπ' ἐμπρός των εἰς τὴν στιγμὴν.

Ἄν καὶ φυσικώτατα οἱ σύμβουλοι εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἐδικαιοῦντο εὐλόγως νὰ φρίξωσιν ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἐνδείξει ἀναισθησίας τοῦ τροφίμου τοῦ πτωχοκομείου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅμως ὅτι δεινῶς ἠπατώοντο εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν. Διότι ὁ Ὀλιβερ ἀντὶ ἐλλείψεως εὐαισθησίας ἐπασχε τοὺνάντιον ἐξ ὑπερευαισθησίας, καὶ ἔτρεχε τὸν κίνδυνον ἐκ τῶν δεινῶν ἅτινα ἐν τῷ πτωχοκομείῳ ὑπέφερε νὰ ποικιληθῇ τέλος. Ἐμαθε τὸν νέον προορισμὸν του χωρὶς λέξιν νὰ εἴπῃ, ἔθεσεν ὑπὸ μάλλης τὴν μικρὰν ἀποσκευὴν του, ἥτις οὐδόλως ἦν βαρεῖα, διότι ἐχώρει εἰς τεμάχιον χάρτου ἡμίσεως τετραγωνικοῦ ποδὸς καὶ

πάχος είχε μόλις τριών δακτύλων, κατεβίβασε μέχρις οφθαλμών την προμετωπίδα του κασκέτου του, λαβών δε και αυθις την παρυφήν της στολής του κυρίου Μπάμμπλ, ώδηγήθη παρ' αὐτοῦ εἰς νέον τόπον βασιάνων.

Μέχρι τινὸς διάστηματος ὁ κύριος Μπάμμπλ ἔσπρεν οὕτω τὸν Ὀλιβερ κατόπιν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ δώτῃ πρῶτος προσοχὴν εἰς τὸ παιδίον· διότι ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ ἐβάδιζε μὲ τὴν κεφαλὴν ὑψωμένην, ὡς προσήκει εἰς ἐνοριακὸν κλητὴρα. Ἐπνεεν ἄνεμος σποδρὸς, ὁ δὲ μικρὸς Ὀλιβερ ἐκρύπτετο ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰς πτυχὰς τῆς στολῆς, ἥτις ἀνοιγομένη ἀπεκάλυπτε τὸ ὠραῖον ἐσώκερδον καὶ τὰς κομψὰς κοντάς ἀναξυρίδας τοῦ κλητῆρος. Ὅτε ἐπλησίαζον νὰ φθάσωσιν, ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐνέκρινε νὰ βίβῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ παιδὸς, ἵνα ἴδῃ μήπως εἶχεν ἔλλειψιν τινα, καὶ ἐποίησε τοῦτο μετ' ἥθους εὐμενοῦς προστάτου, μὴ ἀπαξιοῦντος χάριν φιλανθρωπίας νὰ κατέλθῃ μικρὸν τοῦ ὕψους τῆς θέσεώς του.

«Ὀλιβερ! εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ.
— Ὅρίστε, σὲρ, ἀπεκρίνατο τὸ παιδίον δι' ἀσθενοῦς καὶ ὑποτρεμούσης φωνῆς.

— Μὴ βάνῃς τὸ κασκέτο 'ς τὰ μάτια σου, καὶ σήκωσέ τὸ κεφάλι σου.»

Ὁ Ὀλιβερ ὑπήκουσε παρευθὺς, φέρον ταχέως τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· ἀλλ' ἐν δάκρυον ἔρρεν ἔτι, ὅτε ἠτένισε τὸν ὁδηγόν του, καὶ ἠυλάκωσεν τὰς περὶ αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ Μπάμμπλ μετ' αὐστηροῦ ὤμου ἐθεώρει αὐτόν· τὸ δάκρυον ἐκείνο ἠκολούθησεν ἕτερον, καὶ τοῦτο πάλιν ἕτερον. Τὸ παιδίον προσεπάθησεν νὰ τὰ κατὰστέλῃ, ἀλλ' εἰς μάτην· ἀφῆκε τὴν παρυφήν τῆς στολῆς τοῦ κλητῆρος, ἔφερε τὰς δύο χεῖρας εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ χεῖμαρρος δακρύων ἔρρευσε διὰ τῶν κατεσκληκότων δακτύλων του.

«Ἐξάρετα! ἀνεκραύγασεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, σταθεὶς ἀποτόμως καὶ ἄγριον βλέμμα ἐκτοξεύων κατὰ τοῦ μικροῦ προστατευομένου του. Ἀπὸ ὅλα τὰ ἀχάριστα καὶ τὰ πλέον διεστραμμένα παιδία, ἀπ' ὅσα εἶδα, εἶσαι τὸ...»

— Ὅχι, ὄχι, σὲρ, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ ὀλολύζων καὶ περιτρεπόμενος τὴν χεῖρα τὴν κρατοῦσαν τὴν πολυθρόνην ῥάβδον· ὄχι, ὄχι, σὲρ! θέλω νὰ ἦμαι καλὸς· ναι, θὰ γίνω φρόνιμος, σὲρ! εἶμαι τόσῳ μικρὸς σὲρ, τόσῳ... τόσῳ...

— Τόσῳ, τόσῳ, τί; ἠρώτησεν ὁ Μπάμμπλ ἐκπλαγείς.

— Τόσῳ ἐγκαταλειμμένος, σὲρ, τόσῳ ἐγκαταλειμμένος ἀπὸ ὅλους, ἀνεκραύγασεν τὸ παιδίον. Ὅλοι μὲ ἀποστρέφονται. ὦ! σὲρ, σὲ παρακαλῶ, μὴ θυμώσης μὲ ἐμέ!»

Τὸ παιδίον συγχρόνως ἐκτύπα τὸ στῆθος του, ὠλόλυξε καὶ ἠτένιζε μετ' ἀγωνίας τὸν κλητῆρα.

Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὁ κύριος Μπάμμπλ παρετήρει ἐκστατικὸς τὴν ἐλεεινὴν καὶ στυγνὴν ἀ-

πελπισίαν ἐκφράζουσαν φυσιογνωμίαν τοῦ Ὀλιβερ· ἐβίβεν τρεῖς ἢ τετράκις, ὡς ἄνθρωπος πάσχων κατάρρουν, ὑποψιθυρίζων βλασφημίαν κατὰ τοῦ ἐνοχλητικοῦ τούτου βηχῆος, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ὀλιβερ νὰ σπογγίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ νὰ ἦναι εἰς τὸ ἐξῆς φρόνιμος. Ἐπειτα, λαβὼν τὴν χεῖρά του, ἐξηκολούθησεν νὰ βαδίζῃ ἐν σιγῇ.

Ὁ φερετροπηγὸς εἶχε κλείσει τὰ παραθυρκοφυλλὰ τοῦ ἐργαστηρίου του, καὶ ἠσχολεῖτο νὰ ἐγγράφῃ τὰς εἰσπράξεις εἰς τὸ κατὰστιχόν του, ὑπὸ τὸ φῶς ἐλεεινοῦ κηρίου, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ κύριος Μπάμμπλ.

«Ἄ! εἶπεν ὕψων τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἀρεῖς ἡμιτελῆ μίαν λέξιν· σεῖς εἴσθε, κύριε Μπάμμπλ;
— Ἐγὼ αὐτὸς, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀπεκρίθη ὁ κλητὴρ· νὰ, σὰς ἔφερα τὸ παιδί.»

Ὁ Ὀλιβερ προσέκλινεν.

«Ἄ! αὐτὸ εἶναι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, εἶπεν ὁ ἐργολάβος τῶν κηδεῶν, ὕψων τὸ κηρίον, ὅπως ἴδῃ καλῶς τὸν Ὀλιβερ. Κυρία Σάουαρμπερρυ, δὲν ἔρχεσθε μίαν στιγμὴν, ἀγαπητή μου;»

Ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ ἐξῆλθεν ἐκ τινος μικροῦ δωματίου, ὕψισθεν τοῦ ἐργαστηρίου· ἦν δὲ γυνὴ κοντὴ, ἰσχνή, αὐτόχρημα μέγαλα.

«Ἀγαπητή μου, εἶπε μελιχίως ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, αὐτὸ εἶναι τὸ παιδί τοῦ πτωχοκομείου, περὶ τοῦ ὁποίου σοῦ ἔκαμα λόγον.»

Ὁ Ὀλιβερ προσέκλινεν αὐθις.

«Θεέ μου! ἐφώνησεν ἡ γυνὴ, τί ἀχαμνὸ ὁποῦ εἶναι!

— Πραγματικῶς δὲν εἶναι εὖρωστον, ὑπέλαβεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, παρατηρῶν μετ' αὐστηροῦ βλέμματος τὸν Ὀλιβερ, ὡς ἐὰν οὗτος ἔπαιε διότι ἦτο ἰσχνός· δὲν εἶναι εὖρωστον, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν· ἀλλὰ θάναπτοχθῇ, κυρία Σάουαρμπερρυ, θάναπτοχθῇ.

— Ναι, εἶπε μετὰ δυσχερεσκείας ἡ γυνὴ, θάναπτοχθῇ εἰς βάρος καὶ εἰς λογαριασμόν μας. Δὲν καταλαμβάνω τί κερδίζει κάνεις μὲ αὐτὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἐνορίας· κοστιζοῦν περισσότερα παρ' ὅσον ἀξίζουν. Ἀλλ' οἱ ἄνδρες ἔτσι θέλουν νὰ κάνουν πάντα δουλειὰς τοῦ κεφαλιοῦ των· ἔλα καταβὰ κάτω, σκελετέ.» Καὶ λέγουσα ταῦτα ἤνοιξε μίαν θύραν, καὶ ἔσπρωξε τὸν Ὀλιβερ εἰς τινὰ κλίμακα, φέρουσαν εἰς μικρὸν σκοτεινὸν καὶ ὑγρὸν ὑπόγειον, ὅπερ ἐκάλουν πομπωδῶς μαγειρεῖον, ἐν ᾧ εὕρισκετο ἡ ὑπηρετρία, κοράσιον ῥυπαρὸν καὶ κακομαζάλον.

«Καρλόττα, εἶπεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ, ἥτις εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν Ὀλιβερ, δόσε εἰς τὸ παιδί ἐδῶ τὰ ποφάγουδια ποῦ ἐφύλαξες διὰ τὸν Τρίπ· δὲν ἦλθε 'ς τὸ σπῆτι ὀλημέρα, ἀς τὰ φάγῃ λοιπὸν ἄλλος. Πιστεύω πῶς θὰ τὰ φᾶς καὶ δὲν θὰ κάμῃς τὸν ἀκατάδεκτον, ἔ, μικρέ;»

Ὁ Ὀλιβερ, οὐ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀπήστραψαν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι θὰ φάγῃ κρέας, ἐπέπεσε μετ' ἀπληστίας κατὰ τῶν ἀηδῶν λειψάνων τοῦ δειπνοῦ.

Ἦθελον νὰ ἐβλεπε τὸν Ὀλιβερ Τουλστ, καταβροχθίζοντα μετὰ φρικώδους ἀπληστίας, ὅσα ὁ σκύλος δὲν ἠθέλησε νὰ φάγῃ, κάνεις ἐκ τῶν φιλοσόφων ἐκείνων, παρ' οἷς ἡ καλοπέρασις καὶ τὰ καλὰ φαγητὰ μόνον χολὴν παράγουσι, κάνεις ἐκ τῶν φιλανθρώπων ἐκείνων, ὧν τὸ αἷμα πάχος καὶ σιδηρὰ ἡ καρδία, ὁσάκις ἀποφασίζωσι περὶ τῆς τύχης τῶν πτωχῶν. Ἡ μᾶλλον προτιμότερον θὰ ἦτο, ἂν ἐβλεπέ τις τὸν φιλόσοφον ἐκείνον, τὸ αὐτὸ γεῦμα ἔχοντα, ὃ καὶ ὁ Ὀλιβερ, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχαριστήσεως καταβροχθίζοντα αὐτό.

«Λοιπὸν, εἶπεν ἡ γυνὴ, ὅταν ὁ Ὀλιβερ ἐτελείωσεν τὸ δειπνόν του, εἰς ὃ παρέστη μετὰ φρίκης καὶ τρόμου ἀναλογιζομένη τὴν μέλλουσαν ὄρεξιν τοῦ παιδὸς, ἐτελείωσες;»

Ἐπειδὴ οὐδὲν τῷ ἔμενε πλέον νὰ καταβροχθίσῃ ὁ Ὀλιβερ ἀπῆντησε καταφατικῶς.

«Τότε, ἔλα μαζί μου,» εἶπε· καὶ λαβοῦσα ῥυπαρὰν τινα καὶ καπνίζουσαν λυχνίαν ὠδήγησεν αὐτόν εἰς τὰ ἄνω τῆς κλίμακος. «Τὸ κρεβάτι σου εἶναι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ τεζάχι. Δὲν φοβᾶσαι πιστεύω νὰ κοιμηθῇς ἀνάμεσα 'ς ἐξυλοκρέβητα. Ἀλλὰ καὶ νὰ φοβᾶσαι ὅλῳ τὸ ἴδιο κάνεις· ἀλλοῦ δὲν ἔχει νὰ κοιμηθῇς. Ἐλα. Δὲν θὰ με κρατήσης ἐδῶ ὅλη νύκτα!»

Ὁ Ὀλιβερ δειλὸς καὶ συνεσταλμένος ἠκολούθησε τὴν νέαν αὐτοῦ δέσποιναν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

Νέαι γνωριμίαι τοῦ Ὀλιβερ καὶ αἱ ἐντυπώσεις αὐτοῦ κατὰ τινα κηδεῖαν.

Μείνας ὁ Ὀλιβερ μόνος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ σπορηγῶ, ἀπέθεσε τὴν λυχνίαν ἐπὶ τινος θρανίου, καὶ ἔρριψε πεφοβισμένον βλέμμα περίξ αὐτοῦ· ἀνέκφραστον αἶσθημα τρόμου κατέλαβεν αὐτόν, ὅπως ἤθελε καταλάβει καὶ ἄλλους πλέον αὐτοῦ ἡλικιωμένους. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐργαστηρίου ἔκειτο νέον, ἀτελὲς φέρετρον, ἐπὶ μαύρων σανίδων, τοσοῦτον ἀπαίσιον τὴν θέαν, ὥστε ῥίγος κατελάμβανε τὸν Ὀλιβερ, ὁσάκις οἱ ὀφθαλμοὶ του προσηλοῦντο ἐπ' αὐτοῦ· περιέμενεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἴδῃ ἐξερχομένην βραδέως αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτροπαίου φάσματος, οὗ ἡ ὄψις θὰ τὸν ἔκαμνε νὰποθάνῃ ἐκ τρόμου. Εἰς τοὺς τοίχους ἦσαν τεθειμέναι μακροὶ σειραὶ ἐλατίνων σανίδων, αἵτινες ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν τῆς λυχνίας φῶς ἐφαίνοντο ὡς εὐρύστερνα φαντάσματα, ἔχοντα τὰς χεῖρας εἰς τὰ θυλάκιά των. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἔκειντο νεκρικὰ ἐμβλήματα, σχίζαι, ἦλοι καὶ τεμάχια μέλανος ὑφάσματος· ὁπισθεν δὲ τοῦ λογιστηρίου, ἐστόλιζε τὸν τοίχον φρικαλέα εἰκὼν νεκρικῆς πομπῆς. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο πνιγνὴ, καὶ ἐφαίνετο ὡσεὶ ἀποπνεύουσα ὁσμὴν φερέτρου· ὑπὸ δὲ τὸ λογιστήριον, ἡ δὲ πρὸς εἶχε ῥιφθῇ τὸ στρώμα τοῦ Ὀλιβερ ἐφαίνετο ὡς χαίνων τάφος.

Ἀλλὰ τὴν φαντασίαν τοῦ παιδὸς δὲν ἐβασά-

νίζε μόνον τὸ θέαμα ἐκεῖνο· ἠσθάνετο ὅτι ἦτο μεμονωμένος ἐν τῷ ἀλλοκότῳ ἐκείνῳ τόπῳ· καὶ πάντες εἰςέυρομεν ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ τοιαύτη κατάστασις καὶ εἰς γενναιοτάτους. Τὴ παιδίον δὲν ἐθλίβετο διὰ τὸν χωρισμὸν φίλου· δὲν ἐθρῆνει πρὸς φανταστικὸν θάνατον ἀγαπωμένου προσώπου, οὐδὲ τὴν καρδίαν του ἐδάρυνεν ἡ ἀπουσία προσφιλοῦς ἀντικειμένου, καὶ ὅμως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτο περίλυπος μέχρι θανάτου· καὶ ὅτε ἐχώθη εἰς τὴν στενὴν αὐτοῦ κοίτην, θὰ ἤυχετο νὰ ἦτο αὐτὴ τὸ φέρετρόν του, καὶ νὰ τῷ ἦτο δυνατόν νὰ κοιμηθῇ ἐσφαι ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἐν ᾧ εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου θὰ προσέκλινεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸ ὑπεράνω αὐτοῦ βλαστάνον χόρτον, καὶ οἱ θλιβεροὶ ἦχοι τοῦ παλαιοῦ κώδωνος θὰ ἔθελγον τὸν αἰῶνα ὑπὸν αὐτοῦ.

Τὴν πρωτὰν τῆς ἐπαύριον ἐξύπνησεν αὐτὸν κρότος ἰσχυροῦ λακτίσματος κατενεχθέντος ἔξωθεν κατὰ τῆς θύρας τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἐπαναληφθέντος εἰκοσιπεντάκις μετὰ θυμοῦ, ἐν ᾧ ὁ Ὀλιβερ ἐνεδύετο ἐν σπουδῇ· ὅταν ἤρχισε νὰποσύρῃ τοὺς μοχλοὺς οἱ πόδες ἔπαυσαν νὰ λακτίζωσι καὶ μία φωνὴ ἠκούσθη·

«Θάνοίξῃς ἡ ὄχι;

— Ναι, κύριε, ἀμέσως, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ σύρων τὸν μοχλὸν καὶ στρέφον τὴν κλειδα.

— Μήπως εἶσαι ὁ καινούργιος κάλφας; ἠρώτησεν ἡ φωνὴ διὰ μέσου τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ.

— Ναι, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ.

— Πόσων χρόνων εἶσαι;

— Δέκα, κύριε, εἶπεν ὁ Ὀλιβερ.

— Τότε θάργάσω καλὰ τὸ τομάρι σου, εἶπεν ἡ φωνὴ. Θὰ ἴδῃς, χαντακωμένε.»

Μετὰ τὴν χαριτωμένην ταύτην ὑπόσχεσιν ἡ φωνὴ ἤρχισε νὰ συρίζῃ.

Ὁ Ὀλιβερ, πολλὰκις ὑποστάς τὰ ποτελέσματα τοιούτων ὑποσχέσεων, δὲν ἀμφέβαλλε ποσῶς ὅτι ὁ ὀμιλῶν, οἷοςδήποτε ἂν ἦτο, θὰ ἐδείκνυτο συνεπῆς εἰς τὸν λόγον του. Διὰ τρεμούσης χειρὸς ἔσυρε τοὺς μοχλοὺς καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν.

Ἐκύτταξεν εἰς τὸν δρόμον δεξιᾶ, ἀριστερᾶ, ὑποθέτων ὅτι ὁ ὀμιλήσας αὐτῷ διὰ τῆς ὀπῆς τοῦ κλειθροῦ ἄγνωστος ἔκαμιν ὀλίγα βήματα ὅπως ζεσταθῇ. Διότι οὐδένα ἄλλον ἐβλεπεν ἐκτὸς ὑψηλοῦ τινος παιδὸς καθημένου ἐπὶ λίθου ἀπέναντι τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἀπλήστως καταβροχθίζοντος κομμάτιον ἄρτου ἡλειμμένον μὲ βούτυρον.

«Συμπάθειον, κύριε, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Ὀλιβερ, μὴ βλέπων ἕτερον ἐπισκέπτην. Σεῖς ἐκτυπήσατε;

— Ἐγὼ ἐκλότσησα, ἀπῆντησεν ὁ ἄλλος.

— Χρειάζεσθε κανὲν ξυλοκρέβατον;» ἠρώτησεν ἀφελῶς ὁ Ὀλιβερ.

Ὁ γονδρὸς καὶ ὑψηλὸς παῖς ὠργίσθη σφόδρα ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐρωτήσει, καὶ εἶπεν ὅτι ὁ Ὀλιβερ θὰ ἤρχετο γρήγορα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ

προμηθευθή ξυλοκρέβατον, ἂν ἐτόλμα νὰ κάμνη εἰς τὸ ἐξῆς τοιαῦτα χωρατὰ μὲ τοὺς ἀνωτέρους του.

«Δὲν εἰςέσεις ποῖος εἶμαι, ὁρφανὲ τοῦ διαβόλου; εἶπεν ἐγειρόμενος καὶ προχωρῶν μετὰ σοβαρότητος.

— «Ὁχι, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ.

— Εἶμαι ὁ κύριος Νῶε Κλάυπολ, ὑπέλαβεν ὁ ἕτερος, καὶ εἶσαι ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου, εὐγενέστατε. Σύρε ἀνοιξε τῆς πύγας, βρωμώσκυλο!»

Καὶ ταῦτοχρόνως ὁ κύριος Κλάυπολ, φιλοδωρήσας τὸν Ὀλιβερ διὰ λακτίσματος, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον· εἰσῆλθε δὲ μετ' ἥθους ἀξιοπρεποῦς, καίτοι δυσχερέστατον ἦτο εἰς παιῖδα, χονδρὴν ἔχοντα κεφαλὴν, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φυσιογνωμίαν βλακώδη, νὰ φανῇ μεγαλοπρεπὴς εἰς οἰανδήποτε περίστασιν· καὶ πολλῶ μάλλον ὅταν εἰς τὰ φυσικὰ ταῦτα πλεονεκτήματα προσέτιθεντο εἰς ἐρυθρά καὶ ἐρυθρὰ κηλίδες τοῦ προσώπου. Ὁ Ὀλιβερ ἀφῆρεσε τὰ παραθυρόφυλλα καὶ ὅταν ἠθέλησε νὰ φέρῃ ἐν τούτων εἰς τὴν μικρὰν αὐλὴν, ἐν ᾗ ἀπετίθεντο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἐκλονίσθη ὑπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ καὶ ἔθραυσεν ἕνα ὑελοπίνακα. Ὁ Νῶε προσέτρεξεν ἐπιχαρίτως εἰς βοήθειάν του, τὸν παρηγόρησε βεβαιῶν αὐτὸν ὅτι θὰ τὸ πληρώσῃ καὶ δὲν ἀπηξίωσε νὰ μετὰσχῃ τῆς ἐργασίας τοῦ Ὀλιβερ. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ κατέβη ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἐφάνη ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ. Ὁ Ὀλιβερ ἐπληρώσεν ἀκριβὰ τὸ θραυσθὲν ὑελὸν κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Νῶε, καὶ ἠκολούθησε τοῦτον κατόπιν εἰς τὸ μαγειρεῖον διὰ νὰ προγευματίσῃ.

«Ἐλα κοντὰ εἰς τὴν φωτιὰ, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα· σοὺ ἐκράτησα ἀπὸ τὸ πρόγευμα τοῦ ἀφεντικοῦ ἕνα καλὸ κομμάτι λαρδί. Ὀλιβερ, κλείσε τὴν πόρταν ὀπίσω ἀπὸ τὸν κύριον Νῶε· πάρε τὰ κομμάτια τὸ ψωμί ποῦ ἔβαλα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τῆς καστέλας· νὰ καὶ τὸ τσάι σου· πήγαινε ἔξω μὴ γωνιά νὰ τὰ φᾶς καὶ κάμε γρήγορα, γιατί πρέπει νὰ πᾶς νὰ φυλάξῃς τὸ μαγαζι· ἀκοῦς;

— Ἀκοῦς, νόθε; εἶπεν ὁ Νῶε Κλάυπολ.

— Τί ἄνοστος ποῦ εἶσαι, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ ἀφήσῃς τὸ παιδί ἡσυχό;

— Νὰ τὸ ἀφήσω ἡσυχό; Μὰ μοῦ φαίνεται πῶς ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἀφίνει ἡσυχό ἀρκετά. Οὔτε πατέρα ἔχει, οὔτε μητέρα γιὰ νὰ τὸ ἀνησυχοῦν· καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς του τὸ ἀφίνουν ἐλεύθερο νὰ κάμνῃ ὅ τι θέλει· ἔ! Καρλόττα; Χά! χά!

— Κατεργάρες ποῦ μοῦ εἶσαι! εἶπεν ἡ Καρλόττα καγχάζουσα.

Ὁ Νῶε τὴν ἐμιμήθη, καὶ ἀκολούθως προσεῖδον ἀμφότεροι περιφρονητικῶς τὸν ταλαίπωρον Ὀλιβερ Τουίστ, ὅστις ὄντων ἐκ τοῦ ψύχους ἐκά-

θητο ἐπὶ τινος κιβωτίου εἰς τὸ βάθος τοῦ μαγειρείου καὶ ἔτρωγε τὰ λείψανα τοῦ ξηροῦ ἄρτου, ἅτινα εἶχον ἰδιαιτέρως φυλάξει δι' αὐτόν.

Ὁ Νῶε ἦτο παιδίον ἐξ εὐσπλαγγνίας ἀνατραφέν, ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῷ πτωχοκομείῳ δὲν ἦτο νόθος, διότι ἠδύνατο νὰ ναναγάγῃ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ μέχρι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του, οἵτινες κατώκουν ἐκεῖ που πλησίον· ἡ μήτηρ του ἦτο πλύντρια, ὁ δὲ πατήρ του ἀπόμαχος στρατιώτης μέθυσος, ἔχων ξύλινον πόδα καὶ σύνταξιν δύο πενῶν καὶ ἡμισείας καθ' ἑκάστην. Οἱ ὑπηρέται τῶν παρακειμένων ἐργαστηρίων συνείθιζον ἀπὸ πολλοῦ νὰ ἐκτοξεύωσι κατὰ τοῦ Νῶε ὑβριστικώτατα ἐπίθετα, ἅτινα πάντα οὗτος ἀνεκτικώτατα ὑπέμενεν. Ἀλλὰ τώρα ὅπου ἡ τύχη ἔρριπεν εἰς τὸν δρόμον του ἐν ὁρφανόν, ὅπερ καὶ ὁ ἐλεεινότητος τῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο μετὰ περιφρονήσεως νὰ δακτυλοδεικτῇ, ἐξεδιείτο μετὰ τόκου. Εἶναι τοῦτο ἀντικείμενον ἄξιον μελέτης. Βλέπομεν ὑπὸ ποίαν ἀγαθὴν ἐποψὴν ἐκδηλοῦται ἐνίοτε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ μεθ' ὁποῦς δεισιδαιμονίας τὰ αὐτὰ ἀξιάγαστα πλεονεκτήματα ἀναπτύσσονται ἐξ ἴσου εἰς εὐγενέστατον εὐπατρίδην καὶ εἰς ῥυπαρότατον παιδίον τῆς τελευταίας τάξεως.

Πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων ἡ ἐνὸς περίπου μηνὸς διέμενεν ὁ Ὀλιβερ παρὰ τῷ ἐργολάβῳ κηδεῖν καὶ ὁ τε κύριος καὶ ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ κλείσαντες προηγουμένως τὸ ἐργαστήριόν των, ἐδείκνουν ἐν τῷ μικρῷ ὀπισθεν αὐτοῦ δωματίῳ, ὅτε ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἔλαβε πρῶτος εὐσεβάστως τὸν λόγον·

«Ἀκριβὴ μου φίλη...»

Ἦθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ ὕψωσε τοσοῦτον ἀποτόμως τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥστε ἐκόπη εἰς τὸ μέσον.

«Ἐ, τί θέλεις; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ μετὰ δυσαρρεσκείας.

— Τίποτε, ἀκριβὴ μου φίλη, τίποτε, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ.

— Ἐ! τί εἶπες, ἀνόητε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ.

— Ὁ! ὄχι, ἀκριβὴ μου, εἶπε ταπεινῶς ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· ἐστοχάσθηκα πῶς δὲν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσῃς· ἤθελα νὰ εἶπω μοναχά...»

— Ἐννοια σου, φύλαξε διὰ τὸν ἑαυτόν σου ὅ τι ἔχεις νὰ μ' εἰπῇς, εἶπε διακόπτουσα αὐτὸν ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ. Ἐγὼ εἶμαι καὶ τίποτε. Μὴ ζητήσῃς τὴν γνώμην μου, ἀκοῦς; δὲν θέλω νὰ νανακατεύωμαι ἔς τὰ μυστικά σου.»

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἐγέλασε γέλωτα σαρκώνιον, προμηνύοντα μέλλουσαν καταιγίδα.

«Μὰ, ἀκριβὴ μου, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ἔχω ἀνάγκην τῆς συμβουλῆς σου.

— Ὁχι, ὄχι! τί χρεῖαν ἔχεις τῆς συμβουλῆς μου, ἀπῆντησεν ἡ γυνὴ μὲ ἐπιτετηδευμένον ἦθος· πήγαινε νὰ σε συμβουλευθῶν ἄλλοι.»

Καὶ ἐπανέλαβε τὸν βεβιασμένον ἐκείνον γέλωτα, τὸν φόβον καὶ τρόμον ἐμβάλλοντα εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ. Ἠκολούθει κατὰ τοῦτο τὴν συνήθη γυναικίαν διπλωματίαν, τὴν σπανίως ἀποτυχάνουσιν· ἐξηνάγκαζε τὸν σύζυγόν της νὰ ἐκζητήσῃ ὡς χάριν, ἐκείνο, ὅπερ φλογερὰν εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ, καὶ μετὰ μικρὰν ἐρίδα, μὴ διαρκέσασαν ὀλόκληρα τρία τέταρτα τῆς ὥρας, συγκατένευσε νὰ χορηγήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην.

«Ἦθελα νὰ σου ὁμιλήσω διὰ τὸν μικρὸν Ὀλιβερ, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· στέκει καλὰ τώρα αὐτὸ τὸ παιδί.

— Δὲν εἶναι κανένα θαῦμα· τρώγει ἄν λῦκος, ἀπῆντησεν ἡ κυρία.

— Ἡ φυσιογνωμία του δείχνει τόση θλιψί, ὅπου φέρνει συμπάθειαν, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ· καὶ τοῦ μοιάζει πολὺ γιὰ νὰ κἀνὴ τὸν βωδόν· ἀκριβὴ μου.»

Ἡ κυρία Σάουαρμπερρυ ὕψωσε τὴν κεφαλὴν ἐκπλαγεῖσα· ὁ σύζυγός της παρετήρησε τοῦτο, καὶ χωρὶς νὰ φήσῃ καιρὸν εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα νὰ ἐπενέγκῃ τὰς παρατηρήσεις της ἐξηκολούθησε:

«Ὁχι, βέβαια βωδὸν διὰ τὰς κηδεῖας τῶν μεγάλων, ἀκριβὴ μου, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰς κηδεῖας τῶν παιδιῶν· θὰ ἦναι πρωτοφανὲς πᾶντα ὁ βωδὸς νὰ ἔχῃ ἀνάλογον ἡλικίαν μὲ τὸν ἀποθαμένον. Νὰ ἦσαι βέβαιη, ἀκριβὴ μου, πῶς αὐτὸ θὰ κάμῃ λαμπρὰν ἐντύπωσιν.»

Τὸ καινοφανὲς καὶ πρωτότυπον τῆς ιδέας ἤρεσε πολὺ εἰς τὴν κυρίαν Σάουαρμπερρυ, ἥτις ἐδείκνυν ἀκραν φιλοκαλίαν εἰς τὰ ζητήματα τὰ ναναγόμενα εἰς τὰς ἐπισημασίους πομπάς· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἤθελε νὰ διακυδύσῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν της ἐπιδοκιμάζουσα τὴν γνώμην τοῦ συζύγου της, ἠρκέσθη νὰ τον ἐρωτήσῃ μετὰ πολλῆς πικρίας, πῶς αὕτη ἡ ιδέα δὲν τῷ ἦλθε προτέρα εἰς τὸν νοῦν. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ συνεπέρανεν εὐλόγως ἐκ τούτου ὅτι ἡ πρότασις αὐτοῦ ἐγένετο ἀσμένως δεκτὴ· ἀπεφασίσθη δὲ πάραυτα νὰ μνηθῇ κατ' ἀρχὰς ὁ Ὀλιβερ τὰ μυστήρια τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ νὰ συνοδεύσῃ τὸν κύριόν του εἰς πρώτην εὐκαιρίαν.

Δὲν περιέμεναν ἐπὶ πολὺ πρὸς τοῦτο. Τὴν πρωτὰν τῆς ἐπαύριον, μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ κύριος Μπάμμυλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ σπηρίζων τὴν ῥάβδον του ἐπὶ τοῦ λογιστηρίου, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του τὸ μέγα δερμάτινον χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ, ἐξ οὗ λαβὼν ἐν τεμάχιον χάρτον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ.

«Ἄ! εἶπεν ὁ ἐργολάβος μετὰ χαρᾶς σπύδων ν' ἀναγνώσῃ αὐτὸ, εἶναι παραγγελία διὰ φέρετρον, ἔ;

1. Καλοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ βωδοὺς (mutes) τοὺς ἰσταμένους πρὸ τῆς θύρας τοῦ νεκροῦ καὶ συνοδεύοντας τὴν κηδεῖαν θεράποντας.

— Διὰ φέρετρον κατὰ πρῶτον καὶ δι' ἐνορικὴν κηδεῖαν ἀκολούθως, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμυλ, κλείων τὸ χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἦτο χονδρὸν ὡς αὐτός.

— Μπαῖτον; εἶπεν ὁ ἐργολάβος παύων τὴν ἀνάγνωσιν καὶ προσβλέπων τὸν κλητῆρα· πρῶτην φορὰν ἀκούω αὐτὸ τὸ ὄνομα.

— Στραβοκέφαλοι, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀπεκρίθη ὁ κύριος Μπάμμυλ ὑψὼν τὴν κεφαλὴν· στραβοκέφαλοι καὶ ψωροῦπερήφανοι, δὲν χωνεύω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

— Ψωροῦπερήφανοι; εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, σαρκαστικῶς μειδιῶν· ὦ, αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται!

— Φέρνει κανενὸς λύπησιν αὕτη ἡ κατάστασις, εἶπεν ὁ κλητῆρ.

— Ἀλήθεια, ἀπεκρίνατο ὁ φερετροπηγὸς ἐπιδοκιμαστικῶς.

— Μόλις προχθὲς ἀκούσαμε καὶ ἡμεῖς τὰ δυνάματά των, εἶπεν ὁ κλητῆρ· καὶ δὲν θὰ ἔξυραμε τίποτε γι' αὐτοὺς ἂν μία γυναῖκα ποῦ κατοικοῦσε ἔς τὸ ἴδιο σπίτι μ' αὐτοὺς δὲν ἤρχετο νὰ παρακαλέσῃ τὸ ἐνορικὸν συμβούλιον νὰ γείλωμεν τὸν χειροῦργον τῆς ἐνορίας νὰ ἰδῇ μία γυναῖκα ποῦ ἔπνεε τὰ ὀλοίσθια. Ἀλλ' αὐτὸς εἶχε πᾶγει νὰ φάγῃ ὁ βοηθός του ὅμως, ὅπου εἶναι νέος καθὼς πρέπει καὶ ἔξυπνος, τοὺς ἔστειλεν ἀμέσως ἕνα γιαντρίκ μέσα ἔς μίαν μπουτιλίτσα, ἀπὸ κείναις ποῦ βάνουν μπουγιά τῶν παπουτσιῶν.

— Ἄ! νὰ τί θὰ εἰπῇ νὰ ἦναι κανεὶς σβέλτος καὶ γρήγορος! παρετήρησεν ὁ ἐργολάβος.

— Βεβαίως, ἐπανέλαβεν ὁ κλητῆρ, ἀλλὰ τί συμβαίνει; Εἰςέστε εἰς ποῖον σημεῖον φθάνει ἡ ἀχαριστία αὐτῶν τῶν ἀχαρίστων, κύριε; Ἡμπορεῖτε νὰ πιστεύετε ποτε πῶς ὁ ἄνδρας τῆς γυναικὸς ἔστειλε πίσω γιὰ νὰ εἰπῇ πῶς τὸ γιαντρίκ δὲν συμβιβάζεται εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικὸς του καὶ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δώσῃ νὰ το πάρῃ; Τάκου· αὐτὰ; δὲν θὰ το πάρῃ! Καὶ τί, ἕνα γιαντρίκ ἀπὸ τὰ μοναδικὰ, ποῦ δὲν εἶναι ὀκτὼ ἡμέρας τώρα τὸ ἔδωκεν εἰς δύο ἐργάτας ἱρλανδοὺς καὶ ἕνα βαστάζο, καὶ ἔγειναν καλά· καὶ ποῦ τοῦ τὸ ἔστειλαν χάρισμα, μὲ τὴν μπουτιλίτσα μάλιστα· καὶ νὰ γείλῃ νὰ εἰπῇ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δώσῃ νὰ το πάρῃ, κύριε!

Τὸ ἀνήκουστον τοιαύτης ἀναιδείας, τὸ πᾶν ὅριον ὑπερεξακοντίζον, παρώργιζεν ὑπερμέτρως τὸν κλητῆρα· ἐκτόπησε μετὰ θυμοῦ διὰ τῆς ῥάβδου ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τὸ πρόσωπόν του κατέστη πορφυροῦν ἐξ ἀγανακτήσεως.

«Ὁ! εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ποτε εἰς τὴν ζωὴν μου...»

— Ὁχι, οὐδέποτε! ἀνεκραύγασεν ὁ κλητῆρ. Τέτοια ἀτιμία ποῦ ἠκούσθη ποτέ· ἀλλὰ τώρα ὅπου ἀπέθανε πρέπει νὰ τὴν θάψωμεν· ἔδω εἰ-

ναι σημειωμένον ποῦ εἶναι τὸ σπίτι της· ὅσω γρηγορώτερα, τόσω καλλίτερα.»

Καὶ ὁ κύριος Μπάμπλ, ἐν τῇ παρφορᾷ ἐφόρυσεν ἀντιστρόφως τὸν τρίγωνον πῖλόν του καὶ ἐξῆλθε κατεσκευασμένως τοῦ ἐργαστηρίου.

«Εἶδες Ὀλιβερ, ἦτο τόσω θυμωμένος ὅπου οὐδὲ ῥώτησε τί κάνεις, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ παρκαλοῦθ' ἡμῶν διὰ τοῦ βλέμματός τόν κλητῆρα, ὅστις μεγάλους βήμασιν ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του.

— Ναι, κύριε,» ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως εἶχε σταθῇ φρονίμως ποιῶν ὀλίγω παράμερα, καὶ ὅστις ὅλος ἔτρεμεν εἰς μόνην τὴν ἀνάμνησιν τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου Μπάμπλ.

Ἦτο ὅμως πάντῃ περιττῇ τοιαύτῃ προσπάθεια, ὅπως κρυβῇ ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου Μπάμπλ· διότι ὁ ἐνοριακὸς οὗτος ὑπάλληλος, εἰς οὗ τὸ πνεῦμα μεγάλην εἶχεν ἐμποιήσῃ ἐν τύπωσιν ἢ πρόρρησιν τοῦ κυρίου μὲ τὸ λευκὸν ἐσωκάρδιον, ἐσκέπτετο ὅτι τώρα ὅτε ὁ ἐργολάβος κηδεῶν εἶχε προσλάβει πρὸς δοκιμὴν τὸν Ὀλιβερ, συμπεριφέρον ἦτο ἀποφεύγῃ ἐπιμελῶς πάντα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λόγον, μέχρις οὗ ἀναδεχθῇ εἰς ἐπταετὴ θητείαν τὸ παιδίον, καὶ οὕτως ὁριστικῶς ἀπαλλαγῇ ἡ ἐνορία τοῦ κινδύνου τοῦ νὰ ἐπαναπέσῃ εἰς βάρος αὐτῆς.

«Ἐμπρός, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, φέρων τὸν πῖλόν του, ὅσω γρηγορώτερα τελειώσῃ αὐτὴ ἡ δουλειὰ καὶ τόσω τὸ καλλίτερον. Νῶε, τὸ νοῦ σου ἔς τὸ μαγαζί. Ὀλιβερ, φόρεσε τὸ κασκέτο σου καὶ ἔλα κοντά μου.» Ὁ Ὀλιβερ ὑπήκουσε καὶ ἠκολούθησε τὸν κύριόν του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Ἀφ' οὗ διήλθον πρῶτον τὴν πολυπληθεστέραν καὶ καλλιτέραν συνοικίαν τῆς πόλεως, εἰσέδυσαν ἀκολουθῶντες εἰς στενωπὸν τινα, ῥυπαρὴν καὶ ἀθλιωτάτην πασῶν τῶν λοιπῶν, καὶ ἔστησαν ἀναζητοῦντες διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν οἰκίαν τῆς θανούσης. Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ αἱ οἰκίαι ἦσαν ὑψηλαὶ καὶ μεγάλαι, ἀλλὰ πολὺ παλαιαί, κατῴκου δὲ ἐν αὐταῖς πτωχοὶ ἐκ τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ λαοῦ, ὡς εὐχερῶς ἠδύναντο τις νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ ἐλσεινοῦ αὐτῶν ἐξωτερικοῦ, καὶ ἂν δὲν εἶδε προσηλὴν εἰς τοὺς εὐαριθμούς ἀνδρας καὶ γυναῖκας, οἵτινες κύπτοντες καὶ μετὰ κόπου διέβαινον τὴν ὁδόν. Αἱ πλείους τῶν οἰκιῶν ἐκείνων εἶχον εἰς τὸ ἰσόγειον ἐργαστήρια, ἐρμητικῶς κεκλεισμένα καὶ εἰς ἐρείπια καταπίπτοντα· μόνον οἱ ἀνώτεροι ὄροφοι αὐτῶν ἦσαν κατωκημένοι. Ἀλλ' ἕτεραι οἰκίαι ἦσαν ἐτοιμότροποι καὶ ὑπεραστάζοντο ὑπὸ μεγάλων δοκῶν ἐστερεωμένων εἰς τὸ ἔδαφος· αὗται δὲ ἐφαίνοντο ὡς χρησιμεύουσαι ἀντὶ καταφυγῶν τὴν νύκτα εἰς τυχοδιώκτας, διότι πολλὰ τῶν ἀξέστων σκνίδων, αἵτινες ἐφρασσον τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα, εἶχον ἀποσπασθῇ,

ἀφίνουσαι ὁπὴν δι' ἧς ἠδύναντο νὰ εἰσχωρήσῃ σῶμα ἀνθρώπου. Τὸ ῥυάκιον ἦτο ἀκάθαρτον καὶ λιμνάζον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποντικοί, οἵτινες τῆδε κάκεισε ἀνεσκάλευον τὸν βόρβορον, ἦσαν φρικαλέως ἰσχυροί.

Εἰς τὴν θύραν, ἧς ἔμπροσθεν ἔστησαν ὁ Ὀλιβερ καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, οὕτε ῥόπτρον ὑπῆρχεν οὕτε κώδων. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ εἰσέδυσσε ψηλαφῇ εἰς τινα σκοτεινὸν διάδρομον, εἶπεν εἰς τὸν Ὀλιβερ νὰ τὸν ἀκολουθῇ κατὰ πόδας καὶ νὰ μὴ φοβηθῇ, ἀνέβη εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα καὶ προσκόψας εἰς τινα θύραν ἐκρούσεν αὐτὴν σιγᾷ.

Δεκατριετὲς ἢ δεκατετραετὲς κοράσιον ἦνοιξε τὴν θύραν. Ῥίψας ἐν βλέμμα εἰς τὸ δωμάτιον ὁ φερετροπηγὸς εἶδεν ἀμέσως ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μέρος· εἰσῆλθεν, ὁ Ὀλιβερ ἠκολούθησεν αὐτόν.

Τὸ δωμάτιον ἦτο ψυχρὸν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ πῦρ· ἀνὴρ τις ἐστηρίζετο μηχανικῶς εἰς τὴν κενὴν θερμάστραν, πλησίον δ' αὐτοῦ ἐπὶ τινος σαμνίου ἐκάθητο γραῖα γυνὴ· εἰς τινα γωνίαν ἐκάθηντο πολλὰ ῥακένδυτα παιδιὰ καὶ εἰς μικράν τινα προσηλὴν ἀντικρὺ τῆς θύρας, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀντικείμενόν τι, περιτετυλιγμένον εἰς παλαιὸν σκέπασμα. Ὁ Ὀλιβερ ῥίψας τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, ἐρίγησε καὶ ἐπλησίασεν ἀκουσίως τὸν κύριόν του· καίτοι περιτετυλιγμένον, ἀνεγνώρισε τὸ πτώμα.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο ὠχρὸς καὶ κάτιςχνος, κοίλους ἔχων ὀφθαλμούς, τὴν δὲ κόμην καὶ τὸ γένειον πολιά. Ἡ γραῖα ἦτο ἐρρυτιδωμένη, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν ζωηροὶ καὶ διαπεραστικοί, οἱ δὲ δύο ἐναπολειπόμενοι αὐτῇ ὀδόντες προσεῖχον ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους. Ὁ Ὀλιβερ ἐφοβεῖτο ν' ἀτενίσῃ ἀμφοτέρους. Τῷ ἐφαίνοντο μεγάλως ὁμοιάζοντες τοὺς αὐχμηροὺς ποντικοὺς, οὓς εἶδεν ἐν τῇ ὁδῷ.

«Κάνεις νὰ μὴ τὴν ἐγγίξῃ, εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὀρμῶν πρὸς τὸν ἐργολάβον, ὅστις προσχώρει πρὸς τὸν νεκρόν. Ὅπισω, ὀπίσω, σὰς λέγω, ἂν θέλῃς τε τὴν ζώήν σας.

— Ἀνοησίαι, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ ἐργολάβος ὅστις ἦτο συνειθισμένος εἰς τὴν θέαν τῆς δυστυχίας ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ὕψεις· τί ἀνοησίαι εἶναι αὗται!

— Σὰς λέγω καὶ πάλιν, εἶπεν ὁ ἀνὴρ, συσφίγγων τοὺς γρόνθους καὶ κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς μανιωδῶς τὸ πάτωμα, σὰς λέγω καὶ πάλιν πῶς δὲν θέλω νὰ τὴν θάψουν· δὲν θὰ ἔμπορῇ νὰ κοιμηθῇ εἰς τὸν τάφον. Τὰ σκουλήκια θὰ τὴν βασανίζουν χωρὶς νὰ εὐρίσκουν τίποτε νὰ φάγουν· μόνον τὰ κόκκαλα τῆς ἔμειναν!»

Ὁ ἐργολάβος οὐδὲν ἀπεκρίθη εἰς τὸν παραληροῦντα ἐκείνον δυστυχῆ, ἀλλ' ἐξαγαγὼν τινὲν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἐγονάτισε πρὸς στιγ-

μὴν πλησίον τοῦ πτώματος, διὰ νὰ λάβῃ μέτρον.

«Ἄ! εἶπεν ὁ ἀνὴρ ἐκρηγνύμενος εἰς δάκρυα καὶ γονατίζων πρὸ τῶν ποδῶν τῆς νεκρᾶς· γονατίζατε, γονατίζατε ὅλοι τριγύρω τῆς καὶ ἀκούσατέ με. Ἀπέθανεν ἀπὸ πείναν! ἔως τὴν στιγμὴν ὅπου τὴν ἐπίασεν ἡ θέρμη, δὲν εἴξευρα πόσω κακὰ ἦτο· ἀλλὰ τότε εἶχε καταντήσῃ πετσοὶ καὶ κόκκαλο. Οὕτε φωτιὰ εἶχαμεν, οὕτε φῶς· ἀπέθανε ἔς τὰ σκοτεινὰ, ἔς τὰ σκοτεινὰ σὰς λέγω! Δὲν ἐπρόφθασεν οὐδὲ τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν τῆς νὰ ἴδῃ, ἀλλὰ τὴν ἄκουε νὰ τὰ φανάζῃ ὅταν ἐψυχομαχοῦσε. Πῆγα ἔς τὸν δρόμον νὰ ζητιανέψω δι' αὐτήν, καὶ μὲ ἔβαλαν ἔς τὴν φυλακὴν. Ὅταν ἐγύρισα πῖσω, ἐψυχομαχοῦσεν. Ἡ καρδιά μου ἐμάλλισσε, νὰ βλέπω πῶς τὴν ἀφῆκνεν νὰ πεθάνῃ τῆς πείνας. Μάρτυς μου ὁ Θεός, ἀπέθανε τῆς πείνας, τῆς πείνας ἀπέθανεν!»

Καὶ τίλλων τὴν κόμην αὐτοῦ, ἐξέπεμψε φρικαλέαν ὠρυγὴν, καὶ ἀπλανῇ στρέφων ὕμματα κατέπεσε καὶ ἀφρίζων ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Τὰ παιδιὰ τρομάξαντα ἤρχισαν νὰ κλαίωσιν· ἀλλ' ἡ γραῖα, ἥτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε μένει ἀκίνητος καὶ οἶονεὶ ἀδιαφοροῦσα εἰς τὰ περίεξ αὐτῆς διαδραματιζόμενα, τὰ ἐφοβήσθη διὰ νὰ σιωπήσῃ· εἶτα λύσσασα τὸν λαίμοδετον τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἔκειτο ἐκτάδην, ἐστράφη κλονομένη πρὸς τὸν ἐργολάβον.

«Ἦτο κόρη μου, εἶπεν ὑποδεικνύουσα διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς τὸ πτώμα, καὶ ὁμιλοῦσα μὲ τὸ τρομασμένον ἦθος βλακῶς, εἰδεχθεστέρα τῇ ὕψιν καὶ αὐτῆς τῆς νεκρᾶς. Θεέ μου! Θεέ μου! Καὶ ποῖος τὸ ἔλεγεν ἐγὼ νὰ ἦμαι τώρα ζωντανὴ καὶ χαρούμενη, καὶ αὐτὴ, ὅπου ἐγὼ τῆς ἔδωσα τὴ ζωὴ ὅταν καὶ ἐγὼ ἦμουν γυναικα, καὶ αὐτὴ νὰ ἦναι ἔξαπλωμένη ἐκεῖ κάτω, ξερὰ καὶ παγωμένη. Θεέ μου! Θεέ μου! ὅταν τὸ συλλογίζομαι!... μὰ εἶναι χωρατὰ!... ποῖος τὰ λείει ἀλήθεια!»

Ἐν ᾧ ἡ ἀτυχὴς γραῖα ἔλεγε μετὰ λυγμῶν τὰς ἀσυναρτήτους ταύτας λέξεις, ὁ ἐργολάβος ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

«Στάσου! στάσου! εἶπε διὰ φωνῆς βραγχῶδους καὶ ἀπαισίας· ἡ κηδεῖα θὰ γίνῃ αὐαῖον, μεθαύριον, ἢ ἀπόψε; Ἐγὼ ὅπου τὴν ἔθαψα πρέπει νὰ ἀκολουθήσω ἡ ὄχι; Νὰ μοῦ στείλῃτε καὶ ἓνα μεγάλο ταμπάρο· μὰ νὰ ἦναι ζεστό, πολὺ ζεστό, γιατί κάνει κρύο καὶ τουρτουρίζω· ἔπρεπε νὰ εἶχαμε καὶ γλυκὰ καὶ κρασί· μὰ δὲν πειράζει· στείλατέ μας ψωμί... ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ ἓνα ποτήρι νερό... Θὰ μὰς στείλῃτε ψωμί, φίλε μου; εἶπε ζωηρῶς ἀρπάζουσα τὸ ἔνδυμα τοῦ κυρίου Σάουαρμπερρυ, ὅστις ἔσπευδε πρὸς τὴν θύραν.

— Ναι, ναι, χωρὶς ἀμφιβολίαν, εἶπε· θὰ σας στείλουν καὶ τι· ὅ τι χρειασθῇ.»

Καὶ κατορθώσας νὰ παλλαγῇ τῆς γραίας ἐξώρ-

μησε πρὸς τὴν κλίμακα, σύρων κατόπιν αὐτοῦ καὶ τὸν Ὀλιβερ.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ὀλιβερ μετὰ τοῦ κυρίου του ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκτράν ἐκείνην τρώγλην, ἐνθα εὗρον τὸν κύριον Μπάμπλ προπορευθέντα αὐτῶν, μετὰ τεσσάρων ἀνθρώπων τοῦ πτωχοκομείου, οἵτινες ἐμελλον νὰ φέρωσι τὸ φέρετρον εἰς τὸν τάφον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ οἰκογένεια εἶχε λάβῃ δύο λίτρας ἄρτου καὶ ἐν τεμάχιον τυροῦ, ἅτινα ἐκόμισεν ὁ κύριος Μπάμπλ αὐτοπροσώπως. Παλαιὸς μέλας μανδύας ἐκάλυπτε τὰ ῥάκη τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γραίας. Τὸ φέρετρον ἐκαρσώθη, οἱ ἄνθρωποι τοῦ πτωχοκομείου ἐφορτώθησαν αὐτὸ εἰς τοὺς ὤμους τῶν καὶ κατέβησαν εἰς τὴν ὁδόν.

«Τώρα, γρηᾶ, κύτταξε νὰ ταχύνῃς τὸ βῆμά σου, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἀργήσαμεν ὀλίγω καὶ δὲν πρέπει νὰ νανγκάτωμεν τὸν ἱερέα νὰ περιμένῃ... Ἐμπρός, βασταζοι, βαδίζετε ὅσω γρηγορώτερα ἡμπορεῖτε.»

Ἐκεῖνοι ἤρχισαν νὰ τρέχωσι διότι τὸ φορτίον τῶν ἦτο ἐλαφρότατον, ἐν ᾧ ἡ γραῖα καὶ ὁ ἀνὴρ ἠκολούθουν αὐτοὺς ὡς ἠδύναντο. Οἱ κύριοι Μπάμπλ καὶ Σάουαρμπερρυ ἐβάδιζον ἐπὶ κεφαλῆς ταχεῖ βήματι, ὁ δὲ Ὀλιβερ ἔτρεχε παρπλεύρως τοῦ φερέτρου.

Δὲν ἦτο ὅμως μεγάλη βία, ὡς διατείνεται ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ. Διότι ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν σκοτεινὴν τοῦ κοιμητηρίου γωνίαν, ἐνθα πυκνόβλαστοι κνίδαι καλύπτουσι τοὺς τάφους τῆς ἐνορίας, ὁ ἱερεὺς δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει, ὁ δὲ νεωκόρος θερμαινόμενος πλησίον τῆς ἐστίας τοῦ ἱερατείου, τοὺς ἔκαμε νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι μόλις μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἔλθῃ. Κατὰ συνέπειαν ἀπέθεσαν τὸ φέρετρον εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφου· ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γραῖα περιέμενον εἰς τὸν βόρβορον, ἐν ᾧ ἐπιπτε βροχὴ ψυχρὰ καὶ διαπεραστικὴ, παιδιὰ δὲ τινα ῥακένδυτα ἐκ περιεργείας προσδραμόντα ἐπαίζον τὸ κρυπτόν ὀπισθεν τῶν τάφων καὶ μὲ ἡνωμένα σκέλη ὑπερεπήδων τὸ φέρετρον· ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ Μπάμπλ, φίλοι στενοὶ τοῦ νεωκόρου, συνεθερμαίνοντο μετ' αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκον τὴν ἐφημερίδα.

Τέλος ἀφ' οὗ πλέον τῆς ὥρας ἀνέμενον, ὁ κύριος Μπάμπλ, ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ διάκονος διηυθύνθησαν ἐν τάχει πρὸς τὸ μνήμα, καὶ ταῦτοχρόνως ἐπεφάνη ὁ ἱερεὺς, ὅστις βαδίζων προσεπάθει νὰ φορέσῃ τὸ περιτραχήλιόν του. Ὁ κύριος Μπάμπλ ἐπέπληξεν ἐν ᾧ δύο παιδιὰ διὰ νὰ παύσωσι τὰ παίγνια τῶν, ὁ δὲ σεβασμιώτατος ἱερεὺς, ἀφ' οὗ ἐντὸς τεσσάρων λεπτῶν ἀνέγνωσε τὴν νεκρικὴν ἀκολουθίαν, παρέδωκε τὸ περιτραχήλιόν του εἰς τὸν νεωκόρον καὶ ἀνεχώρησε.

«Τώρα, Μπάμπλ, ῥίξε χῶμα,» εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ πρὸς τὸν νεκροθάπτην.

Τὸ ἔργον ἦν εὐχερῆστατον, διότι ἡ τάφος

ἦτο τόσῳ γεμάτη, ὥστε τὸ τελευταῖον φέρετρον ὀλίγους πόδας μόνον ἔκειτο κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Ὁ νεκροθάπτης ἔριψεν ἐπὶ τοῦ φερέτρον ὀλίγα πτυάρια χώματος, τὸ ἐπάτησε μὲ τοὺς πόδας του, ἔφερε τὸ πτύον ἐπ' ὤμου καὶ ἀπεμακρύνθη παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν παιδίων, λυπομένων διότι τόσῳ ταχέως ἐτελείωσαν ἡ διασκέδασίς των.

«Ἐλα, ἐμπρός, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ Μπάμπι, κτυπὼν ἐλαφρὰ διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὄμον τοῦ δυστυχχοῦς πτωχοῦ. Ὁ καλίσουν τὸ κοιμητήριον.»

Ἐκείνος, ὅστις οὐδὲν κίνημα εἶχε κάμει ἀφ' ὅτου ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἐρίγη-σεν, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν, ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν ὀμικλήσαντα αὐτῷ, ἔκαμνε τινα βήματα, καὶ ἔπασσε λιπόθυμος. Ἡ γραῖα παράφρων, μεγάλως οὔσα ἐνησχολημένη εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ μανδύου της, δὴ ἔλαθεν ὀπίσω ὁ ἐργολάβος, δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλο τι. Δι' ἀφθόνου ψυχρολουσίας κατάρθωσαν νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ λιποθυμήσας, ἀπέθεσαν αὐτὸν σῶον καὶ ἀβλαβῆ ἔξω τοῦ κοιμητηρίου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκλείδωσαν τὴν θύραν ἕκαστος ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

«Ἐ! Ὁλιβερ, ἠρώτησεν ὁ Σάουαρμπερρυ, ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ἐργαστήριον· πῶς σοῦ ἔφάνη; σοῦ ἄρεσε;

— Πολὺ καλὰ, σὲρ, σ' εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον μετὰ τινα ἐνδοιασμόν· ἀλλὰ πάλιν ὅχι καὶ τόσον καλὰ.

— Μπα, θὰ συνειθίσῃς Ὁλιβερ, εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ· καὶ δὲν θὰ σε ἠναίξει καθόλου ὅταν συνειθίσῃς.»

Ὁ Ὁλιβερ θὰ ἐπεθύμει πολὺ νὰ μάθῃ ἂν ὁ κύριός του ἔκαμε πολὺν καιρὸν ἔως οὗ συνειθίσῃ· ἀλλὰ φρόνιμον ἐνόμισε νὰ μὴ κάμῃ τοιαύτην ἐρώτησιν, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ κυρίου του οἰκάδε ἀναλογιζόμενος ὅσα εἶδε.

^{Ἐκεῖται συνέχεια.}

***Π

ΚΑΘΗΚΟΝ—ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

(Ἐκ τῶν τοῦ Σμάιλς περὶ Χαρακτήρος.)

Τὸ καθήκον εἶναι ὀφειλὴ παντὸς ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ· ὁ μὴ ἐξοφλῶν αὐτὴν περιπίπτει εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν πλησίων καὶ καταγγέλλεται ὡς ἠθικῶς ἀναξίχρεος. Εἶναι ὑποχρέωσις, εἶναι χρέος, καὶ πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται ἐκούσιαι προσπάθειαι καὶ ἀδιάκοπος καὶ ἐπιμονὸς ἐργασία.

Τὸ καθήκον περιβάλλει πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν μας. Ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ οἴκου, ἐνθα τὰ τέκνα ἔχουσι καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα, ἐνθα ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καθήκοντα ἀμοιβαῖα μετὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, μετὰ κυρίων καὶ ὑπηρετῶν. Ἐκτὸς δὲ τοῦ οἴκου ὑπάρχουσι καθήκοντα μετὰ φίλων καὶ γειτόνων, μετὰ ἀνωτέρων καὶ ὑποδεστέρων ὑπαλ-

λήλων, μετὰ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων.

«Ἀπόδοτε οὖν, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἁλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν.»

Ὁ ἡμέτερος λοιπὸν βίος ἀποτελεῖ διηλεκτὴ ἐκπλήρωσιν καθήκοντων ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὸν, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀπερχόμεθα. Ἐχομεν καθήκοντα πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς κατωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς ἴσους, καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν. Ὅσάκις πρόκειται νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν δυνάμεώς τινος ἡμῶν, παρίσταται καὶ ἐπιτέλεσις καθήκοντος· διότι εἴμεθα ἐπιστάται ἐπιφορτισμένοι τὴν διοίκησιν τῶν ἐμπιστευθεισῶν ἡμῶν δυνάμεων ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ πλησίου.

Τὸ διηλεκτὸς αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι ὁ ἀληθὴς στέφανος τοῦ χαρακτήρος. Τοῦτο εἶναι τὸ στήριγμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ἐπικινδυνώδεστέρους αὐτοῦ στιγμὰς· ἄνευ τούτου κλονίζεται καὶ πίπτει εἰς τὴν πρῶτην πνοὴν τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ πειρασμοῦ, ἐνῶ καὶ ὁ ἀσθενέστατος ἀνθρώπος ὑπὸ τούτου ἐμπνεόμενος πληροῦται δυνάμεως καὶ θάρρους. «Τὸ καθήκον, λέγει ὁ Κ. Γιαμεζὼν, εἶναι ὁ πηλὸς, ὁ συνδέων τὰ μέρη τοῦ ἠθικοῦ οἰκοδομήματος· ἄνευ αὐτοῦ ἡ ἰσχὺς, ἡ ἀγαθότης, ἡ νόησις, ἡ ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ ἔρως, δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν ἐπὶ πολὺ· ὅλον δὲ τότε τὸ οἰκοδόμημα τοῦ βίου καταρρέει καταλείπον ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν ἐρεπίων του ἐκπεπληγμένους ἐπὶ τῇ συμφορᾷ.»

Τὸ καθήκον βασιζέται ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ τελειότερα αὐτὴ παράστασις τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ καθήκον δὲν εἶναι αἶσθημα, ἀλλ' ἀρχή, ἥτις διεισδύει εἰς τὸν βίον, ἐκδηλουμένη ἐν τε τοῖς τρόποις καὶ ταῖς πράξεσι, ταῖς ἀπορροεύσαις ἐκ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως.

Ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, καὶ ἡ μεγαλειτέρα διάνοια, ἡ λαμπρότερα, ἡ μὴ ὑποκειμένη εἰς τὸν κανόνα αὐτῆς καὶ τὸν ἔλεγχον εἶναι ἀσθενὲς φῶς ἱκανὸν ν' ἀποπλανήσῃ ἡμᾶς. Ἡ συνειδήσις ὑποτὸν ἄνθρωπον· αὕτη εἶναι ὁ ἠθικὸς ἀρχηγὸς τῆς καρδίας, κυβερνᾷ ὅτι ἀγαθὸν εἰς τὰς πράξεις ἡμῶν, τὰς σκέψεις, τὴν πίστιν, τὸν βίον καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς καὶ μόνως ἐντελῶς ἀναπτύσσεται ὁ ἐντιμὸς καὶ εὐγενὴς χαρακτήρ.

Ἡ συνειδήσις ἐν τούτοις καὶ ἐὰν ὀμιλήσῃ μεγαλοφώνως εἰς μάτην θέλει ὀμιλήσῃ, μὴ ὑποστηρίζομένη ὑπὸ ἐνεργοῦ θελήσεως. Ἡ θέλησις ἐλευθέρως δύναιτο νὰ ἐκλέξῃ μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ αὕτη οὐδεμίαν

ἔχει ἀξίαν, ἂν δὲν παρακολουθήσῃ ἄμεσος πρᾶξις καὶ ἀποφασιστικὴ. Ὅταν τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι βαθὺ, καὶ ἡ ὁδὸς κεχαραγμένη, ἐδραία θέλησις ὑποβοηθουμένη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἄνθρωπον ν' ἀκολουθήσῃ γενναίως τὴν πορείαν του, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς προθέσεις του μετ' ὅλους τοὺς κινδύνους καὶ τὰς δυσκολίας. Καὶ ἐὰν τότε ἡ ἀποτυχία ἐπακολουθήσῃ εἰς τὰς προσπάθειάς, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δύναιτο νὰ εἴπῃ τοῦλάχιστον ὅτι ἐξώκειλεν ἐκπληρῶν τὸ καθήκον του.

Οἱ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ὑψηλῶν ἀρχῶν γινώσκουσι νὰ θυσιάζωσι μᾶλλον πᾶν ὅτι ἀγαπῶσι καὶ ἐκτιμῶσι παρὰ νὰ παραγινωρίζωσι τὸ καθήκον των. Ἡ ἀρχαία αὕτη ἀγγλικὴ δοξασία τῆς ὑψηλῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καθήκον ὑπὸ βασιλόφρονος τινος ποιητοῦ ἐξεφράσθη ὡς ἑξῆς πρὸς τὴν ἐρωμένην του ἐν στιγμῇ, καθ' ἣν ἐλάμβανε τὰ ὅπλα ὑπὲρ τοῦ βασιλέως του. «Θὰ ἡδυνάμην, φίλη, νὰ σὲ ἀγαπήσω περισσότερον, ἐὰν δὲν ἡγάπων ὅσον καὶ σὲ τὴν τιμὴν.»

Ὡς πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς ὁ Σερτῳριος εἶπεν· «ὁ ἄνθρωπος ὁ ἔχων χαρακτῆρα πρέπει νὰ νικᾷ ἐντίμως καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζεται εὐτελεῖς τρόπους ἔστω καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἰδίας ζωῆς.»

Τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ γηραιοῦ ἰσπανικοῦ πεζικοῦ, τοῦ σχηματισθέντος ὑπὸ τοῦ Γονζάλβεθ τῆς Κορδούνης, ὡς εἰς ἄνθρωπος κατεσφάγησαν εἰς τὴν μάχην τοῦ Ροκροᾶ τῷ 1643. Ὅτε εἰς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπε τὰς τάξεις του· ὅλον τὸ σύνταγμα εὐρέθη νεκρὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐκπληροῦν τὸ καθήκον του. Ὁ νικητὴς δὲ, ὁ νέος καὶ ἐνδοξος δούξ Ἐγκιέν, ὁ ὕστερον πρίγκιψ Κονδὲ ἐφώνησεν ἰδὼν τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο, ἀλλ' ὥρατον θέαμα· «Ἐὰν δὲν ἡμῖν νικητὴς, θὰ ἐπεθύμουν ν' ἀποθάνω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.»

Ζωὴ ἀληθὴς εἶναι ἡ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ διερχομένη. Ὁ βίος εἶναι μάχη, ἐν ἣ πρέπει τις ν' ἀγωνίζεται μετὰ γενναϊότητος. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἐμπνεόμενος ὑπὸ ἀποφάσεως μεγάλης καὶ ἐντίμου, πρέπει νὰ μένῃ ἐν τῇ θέσει του καὶ ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀποθνήσκῃ. Ὡς ὁ γέρον δανὸς ἠρώως πρέπει «νὰ τολμᾷ ἐντίμως, νὰ θέλῃ ἀποφασιστικῶς καὶ νὰ μὴ σφάλῃ ποτὲ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος.» Ἡ δυνάμις τῆς θελήσεως, ἡ δοθεῖσα ἡμῖν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλῃ, εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ· ἐπομένως δὲν πρέπει οὔτε ἐν τῇ ἀχρηστίᾳ νὰ κατανάλισκωμεν αὐτὴν, οὔτε νὰ μιμνῶμεν μεταχειριζόμενοι εἰς ἀναξίους σκοπούς.

Ἐκεῖνος ὡσαύτως εἶναι ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ γενναῖος, ὅστις διὰ τῆς ἐλευθέρως ἀσχέσεως καὶ ἀποφασιστικῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως ἐπαῖδεύθῃ οὕτως ὥστε ἀπέκτησεν τὴν ἑξιν τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ ὁ πονηρὸς ἀφίνει τὴν ἑαυτοῦ θελήσιν

ἐν καταστάσει παθητικῇ, καὶ καταλείπων τὸν χαλινὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας του καὶ τὰ πάθη ἀποκτᾷ τὴν ἑξιν τοῦ κακοῦ καὶ δεσμεύεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὑπὸ σιδηρᾶς ἀλύσεως.

Ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν μέγα δύναται νὰ πράξῃ μὴ ἔχων ἰδίαν ἐλευθέραν θέλησιν. Ἐὰν πρέπῃ νὰ ἴσταται ὀρθίως, τοῦτο πρέπει νὰ κατορθώσῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων, διότι ἡ βοήθεια τοῦ πλησίου δὲν ἀρκεῖ πρὸς ὑποστήριξίν του. Ἐκαστος εἶναι κύριος ἑαυτοῦ καὶ τῶν πράξεών του. Δύναιτο ν' ἀποφύγῃ τὸ ψεῦδος καὶ νὰ εἶναι εἰλικρινὴς, δύναται ν' ἀποφύγῃ πᾶν ὑλικὸν αἰσθημα καὶ νὰ μείνῃ ἀγνὸς, ν' ἀποφύγῃ πρᾶξιν σκληρὰν καὶ νὰ δειχθῇ εὐγενὴς καὶ φιλελεύθερος. Πάντα ταῦτα ἐξαρτῶνται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐκ τῆς διαγωγῆς, ἣν διέγραψεν εἰς ἑαυτόν. Ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἑαυτοῦ γίνεταί ἐλεύθερος, ἀγνὸς καὶ ἀγαθός, ἢ δοῦλος, κακοδαίμων καὶ ἄθλιος.

Τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι στήριγμα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνδρεῖον ἄνδρα· βοηθεῖ αὐτῷ εἰς τὸ νὰ ἴσταται ὀρθίως καὶ παρέχει ἀνδρείαν. Οἱ φίλοι τοῦ Πομπηίου συνεβούλευσάν ποτε αὐτῷ, ἐτοίμῳ ὄντι ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ῥώμην ἐν μέσῳ ἐπικινδυνώδεστατης τρικυμίας, νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο. Τί ἀπήντησεν; «Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσω, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζήσω.» Ἡθελε νὰ πράξῃ τὸ καθήκον του, περιφρονῶν κινδύνους καὶ κεραινοὺς.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα ἀρχὴ τοῦ βίου τοῦ μεγάλου Βασιγκτῶνος. Αὕτη ἐδίδεν εἰς τὸν χαρακτῆρά του ἐνόητα, συνοχὴν καὶ δύναμιν. Ὅταν εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ καθήκον τι ἐβάδιζε κατ' εὐθείαν ἀκάμπτω ποδὶ, περιφρονῶν κινδύνους καὶ προσκόμματα. Δὲν ἐπεζήτει τὴν ἐπίθειξιν, δὲν ἀπεσκόπει οὔτε εἰς τὴν δόξαν, οὔτε εἰς τὴν γῆμιν, οὔτε εἰς τὰς ἀμοιβὰς, ἀλλ' εἰς ὅτι ἀρετῇ αὐτῷ νὰ πράξῃ, καὶ εἰς τὸ νὰ πράξῃ τοῦτο καλῶς.

Ἐν τούτοις ὁ Βασιγκτῶν εἶχε περὶ ἑαυτοῦ μετρίαν γνώμην· καὶ ὅταν προσήνεγκον αὐτῷ τὴν ἀρχιστρατηγεῖαν τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατοῦ ἐδίστασε ν' ἀποδεχθῇ ταύτην, μέχρις οὗ ἐξηναγκάσθη εἰς τὴν ἀποδοχὴν.

Ὁ Βασιγκτῶν διήλθε τὸ στάδιόν του τὸ πρῶτον ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ εἶτα ὡς πρόεδρος οὐδόλως παρεκκλίνας τῆς ὁδοῦ τοῦ καθήκοντος. Εἰς οὐδὲν ὑπελόγιζε τὴν δημοτικότητα· ἐβάδιζεν εὐθὺς πρὸς τὸν σκοπὸν, μὴ μεριμνῶν τί περὶ αὐτοῦ θὰ εἰπωσιν· ἐνόησε δὲ καὶ ἐπὶ κινδύνῳ ν' ἀπολέσῃ τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὴν πολιτικὴν ὑπόληψιν.

Ἡ αὕτη ἀρχὴ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ἐνέπνεεν ὡσαύτως τὸν Βελιγκτῶνα. Ἐδέσποζεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ διηθύνε πᾶσας τὰς πράξεις τοῦ πολιτικοῦ του βίου. Τὸ αἶσθημα δὲ τοῦτο τοῦ καθήκοντος μετέδιδεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτόν,

οἱτινες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος ἐμπνεόμενοι εἰργάζοντο. Διερχόμενος ἐν Βατερλώ τὰ τετράγωνα τοῦ πεζικοῦ καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῶσι προσβολὴν τοῦ ἱππικοῦ τῶν Γάλλων, εἶπεν εἰς τοὺς στρατιώτας του· «Στρατιῶται, σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν σας, σκεφθῆτε τί θὰ εἴπωσι περὶ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.» Οἱ δὲ ἀνδρες ἀπήντησαν· «Μηδόλως φοβοῦ, μιλιάρδε, γνωρίζομεν τὸ καθήκον μας.»

Τὸ καθήκον ὡσαύτως ἦτο ἡ δεσπόζουσα τὸ πνεῦμα τοῦ Νέλσονος ἰδέα. Τὸ αἶσθημα δὲ διὰ τοῦ οἵου ὑπηρετεῖ τὴν πατρίδα του καταδεικνύεται ἐν τῇ περιβοήτῳ διαταγῇ, ἣν ἀπήθουνεν εἰς τὸν στόλον πρὸ τῆς ἐν Τραφαλγάρ ναυμαχίας· «Ἐκαστος θὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του· ἡ Ἀγγλία περιμένει.» ἔτι δὲ εἰς τὰς τελευταίας λέξεις αἵτινες ἐξέφυγον τῶν χειλέων του, ὅτε θανασίμως πεπληγμένος εἶπεν· «Ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ.»

Ἡ πρὸς τὸ καθήκον ἀφοσίωσις εἶναι ἀρετὴ ἰδιάζουσα εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος· δι' αὐτῆς δὲ χαρακτηρίζονται πολλοὶ τῶν μεγάλων αὐτοῦ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Οὐδαμοῦ ἴσως, εἰς οὐδεμίαν χώραν παρῆσθαι παράδειγμα καθ' ὃ ἀρχηγὸς ποιεῖται ἐναρξίν μάχης ὑπὸ τὴν σημαίαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Νέλσον ἐν Τραφαλγάρ. — Δὲν ἦτο σημαία δόξης, νίκης, τιμῆς, πατρίδος, ἀλλ' ἦτο ἀπλὴ σημαία καθήκοντος! Πόσον ὀλίγα ἔθνη εἶναι ἱκανὰ ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὴν τὴν φωνὴν τοῦ συνασπισμοῦ!

Κατὰ τὸ ναυάγιον τοῦ πλοίου Birkenhead εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πληρώματος ἐπυροβόλησαν ὑπὸ χαρᾶς ὅταν εἶδον ὅτι αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παῖδια ἀπεβίβασθησαν σὺν καὶ ὑγιᾶ εἰς τὰς λέμβους. Μετὰ τινὰ χρόνον ὁ Ῥοβερτὸν δὲ Βριγτὼν μνημονεύων τὸ ἀνωτέρω γεγονός ἔγραψεν εἰς τινὰ τῶν ἐπιστολῶν του· «Ναί, εἶναι ἀληθές! ἀγαθότης, καθήκον, θυσία εἶναι αἱ ἀρεταὶ αἷς ἡ Ἀγγλία τιμᾷ. Ὁ Ἀγγλος ἐνίοτε ἴσταται μετὰ χαίνοντος στόματος καὶ ὀφθαλμῶν ἀνεωγμένων, ὡς χωρὶς οὐδὲν ἰδὼν, πρὸ ἀντικειμένου, οὐτινος ἡ ἀπατηλὴ λάμψις ἐθάμβωσεν αὐτὸν πρὸς στιγμὴν, οὐδὲν ὅμως συγκινεῖ τὴν γηραϊὰν καὶ μεγάλην αὐτοῦ καρδίαν ὅσον τὸ ἀγαθόν. Δὲν γνωρίζει ἴσως νὰ ἐνδυθῇ, εἶνε ἀδέξιος ἐν αἰθούσῃ μουσικῆς συμφωνίας, δὲν δύναται ἴσως νὰ διακρίνῃ τὸν κοῦκον ἀπὸ τῆς ἀηδόνος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐχάρησεν αὐτῷ ἄλλο καλόν. Γνωρίζει νὰ διδάξῃ εἰς τὰ τέκνα του νὰ ριψοκινδυνεύωσιν ὡς ἄνδρες ἐν μέσῳ τῶν κερχαιῶν καὶ τῶν κυμάτων, ἀνευ παρατάξεως καὶ πομπῆς, ὡς ἐὰν τὸ καθήκον ἦτο τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου τούτου. Ποτὲ δὲ δὲν ταυτίζει τὸν κωμικὸν μετὰ τοῦ ἥρωος, οὐδὲ τὸν ἥρωα μετὰ τοῦ κωμικοῦ.»

Εἶναι μέγα ἀπόκτημα δι' ἐν ἔθνος, τοῦ νὰ

ἦναι πεποτισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου τοῦ καθήκοντος· ἐνδῶς τὸ αἶσθημα τοῦτο ἐπιζῇ, ἡ ἐλπίς αἰσιωτέρου μέλλοντος εἶναι βεβαία. Ἐὰν ὅμως διασκεδασθῇ ἡ ἀμβλυνοθῇ, ἐὰν ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς δίψης τῶν ἡδονῶν, τῆς φιλοδοξίας ἢ τῆς δόξης τοῦ ἐγῶ — τότε, οὐκ ἔθνη ἐκείνῳ· ἡ διάλυσις αὐτοῦ εἶναι ἐγγύς!

Τὸ καθήκον συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος εἶναι πάντοτε εἰλικρινὴς ἐν τε τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις. Μεταξὺ τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ Chesterfield ἄξιον μεγίστης συστάσεως εἶναι τὸ ἑξῆς· «Ἡ εἰλικρίνεια ἀνοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀληθῶς εὐγενοῦς ἀνδρός.»

Ἐν τῶν καλλιτέρων πραγμάτων, τὰ ὅποια ἡ Κυρία Hutchinson εἶπέ ποτε περὶ τοῦ ἀνδρός τῆς εἶναι ὅτι ἦτο κατὰ βάθος εἰλικρινής, «οὐδέποτε ὠμίλει παρὰ τὴν γνῶμην του, οὐδέποτε ὑπέσχετό τι, τὸ ὅποιον ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, καὶ ἐξεπλήρου πιστῶς ὅ,τι ὑπέσχεθη.»

Ὁ Βελλιγκτὼν ἦτο αὐστηρὸς θαυμαστής τῆς ἀληθείας. Τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον εἶναι παράδειγμα ἐκφραστικόν. Προσβληθεὶς ποτε ὑπὸ κωφώσεως συνθεουλεύθῃ περιφημον εἰδικὸν ἱατρὸν, ὁ ὁπῆτος ἀφοῦ εἰς μάτην μετεχειρίσθη ὅλα τὰ θεραπευτικὰ μέσα, ἀπεφάσισε νὰ ἐγγύσῃ εἰς τὸ οὐς ἰσχυρόν τι καυστικὸν ἱατρικόν. Τούτου γενομένου ἐπῆλθον δξύτατοι πόνοι, φλογώσεις καὶ ἂν ὁ ἱατρὸς τῆς οἰκογενείας δὲν προσελάμβανεν, ἤθελεν ἡ φλόγῳσις προχωρήσει εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπέλθῃ θάνατος. Μετὰ τὴν θεραπείαν ὅμως τῆς φλογώσεως καὶ τῶν πόνων ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ τῆς οἰκογενείας, τὸ οὐς τὸ πάσχον ἔμεινεν ἐντελῶς κωφόν. Ὅταν ὁ εἰδικὸς ἱατρὸς ἔμαθε τὸν κίνδυνον, ὃν διέτρεξεν ὁ πελάτης του τοῦ ἱατρικοῦ ἔνεκεν, ὅπερ μετεχειρίσθη, ἔδραμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βελλιγκτῶνος ἵνα ἐκφράσῃ τὴν λύπην του. Ὁ δούξ ὅμως ἀπήντησεν ἀπλῶς· «Ἄς ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, σεῖς ἡθελήσατε νὰ πράξετε βεβαίως τὸ καλλίτερον.»

Ὁ ἱατρὸς ὅμως ἦτο περίλυπος, διότι ἂν καθίστατο ἔξω γνωστὸν ὅτι αὐτὸς ἐξέθῃκε τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα εἰς τοιοῦτον κίνδυνον, κατεστρέφετο.

— Οὐδεὶς εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃ τὸ τοιοῦτον, εἶπεν ὁ Βελλιγκτῶν. Φυλάξετε μυστικὸν τὸ πρᾶγμα, ἐστὲ δὲ βέβαιος ὅτι οὐδ' ἐγὼ θὰ εἴπω λέξιν περὶ τούτου.»

— Τότε ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπισκέπτωμαι αὐτὴν ὡς πρότερον, ἵνα δείξω εἰς τὸ κοινὸν ὅτι δὲν ἀπώλεσα τὴν ἐμπιστοσύνην της.

— Ὅχι, ἀπήντησε μειλίχως ὁ δούξ καὶ μετὰ τόνου· τοῦτο δὲν γίνεται, διότι εἶναι ψεύδος.»

Δὲν ἠθέλησεν ὁ Βελλιγκτῶν νὰ ψευσθῇ οὔτε ἐν ἔργῳ, οὔτε ἐν λόγῳ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ δεσμὸς τῆς κοινωρίας· ἀνεῦ αὐτῆς ἡ ὑπαρξίς της ἡθελε παύσει, καὶ ἡ ἀναρχία καὶ τὸ χάος ἡθελε ἐπέλθῃ. Οὔτε οἶκος, οὔτε ἔθνος δύνατον νὰ διοικηθῇ διὰ τοῦ ψεύδους. Ἡρώτησάν ποτὲ τινα, ἐὰν οἱ δαίμονες ψεύδωνται· ὅχι, ἀπήντησε, διότι τότε ὁ ἄδης δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ. Δὲν ὑπάρχει δὲ δικαιολογητικὸς λόγος ὑπὲρ τῆς θυσίας τῆς ἀληθείας· αὕτη πρέπει κυριαρχικῶς νὰ βασιλεύῃ εἰς πάσας τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς.

Ἐξ ὅλων τῶν αἰσχυρῶν κακιῶν, τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ χειρίστον. Εἶναι ὁ κερπὸς τῆς φαυλότητος καὶ τοῦ ἐγκλήματος, εἰς πολλὰς δὲ περιστάσεις τὸ προῖον ἠθικῆς ἀνανδρίας.

A. M.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΒΑΛΜΠΑΧ.

Ὁ χειμὼν τοῦ 1847 ἦτο δριμύτατος· ὁ βορρᾶς ἔπνεε διαρκῶς σφοδρὸς καὶ ψυχρὸς ἐν Παρισίοις, συχνότατα δὲ αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν ἐλευκάνιησαν ὑπὸ τῆς χιόνος καὶ οἱ ῥύακες ἐπάγησαν.

Ἡμέραν τινα τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὁ Ῥοβερτὸν, παλαιὸς ὑπάλληλος ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, εὕρισκετο ἤδη εἰς τὴν θέσιν του παρὰ τῷ γραφείῳ, ὅπου εἶναι τοποθετημένοι κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν αἱ ἐπιστολαί, αἱ ἦτον ἐπιτετραμμένοι νὰ διανεμῇ, ὅτε δειλὴ τις χεὶρ ἤρξατο ξέουσα ἐλαφρῶς τὸν ξύλινον τοῖχον τοῦ σκοτεινοῦ διαδρόμου, ὅστις ἐχρησίμευε τότε ὡς αἵθουσα τοῦ κοινοῦ.

Ὁ Ῥοβερτὸν ἠνοιξεν ἀποτόμως τὴν θυρίδα, εὐθὺς δὲ ἐπεφάνη μακρὰ τις κεφαλὴ γωνιώδης καὶ πειναλέα, ἔχουσα δύο κυανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κόμην χρώματος τοσοῦτον ξανθοῦ ὥστε ἐφαίνετο κίτρινος.

Ἐνθ' ὁ Ῥοβερτὸν ἐξήταξε τὸ παράδοξον τοῦτο ὑποκείμενον, οὗτος ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐφάνη ὀλόκληρος. Ἦν ἐνδεδυμένος ἐνδυμασίαν ἀλλόκοτον, μακρὰν τινα μηλωτὴν καὶ περισκελίδας χρώματος ὑποφαίου, προσηλωμένους στενῶς ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν αὐτοῦ κνημῶν, εἶχε δὲ μακρὰ ὑποδήματα ἐφθαρμένα, ὧν τὸ ἄνω μέρος δὲν ἐκάλυπτε τοὺς κοινὸύλους τῶν γονάτων του. Ἐπὶ τέλους ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἐκράτει ἀρμονικὴν σάλπιγγα, ἥτις ἦτον ἡ λυπηρὰ ἐξιστόρις ἀγῶνων ἀπελπιστικῶν ἀποληξάντων εἰς ἔνδειαν πρὸς τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο πλέον ἐγκαρτερῶν.

Τὸ θέαμα ἦτο λυπηρὸν καὶ γελοῖον· ὁ δυστυχὴς οὗτος ἄνθρωπος εἶχεν ἥθος ταπεινῆς γλυκύτητος καὶ ἀλγεινῆς μελαγχολίας, τὸ ὁποῖον συνεκίνησε καὶ τὸν Ῥοβερτὸν, ὅσῳ καὶ ἂν ἦτο ψυχρὸς.

— Τί θέλεις; ἠρώτησεν ἀποτόμως.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ κρατῶν τὴν σάλπιγγα, ὀνομάζομαι Τσίμμερμανν... ἦθελον νὰ μάθω. . .

— Περιμένετε ἐπιστολήν; . . .

— Μάλιστα, κύριε.

— Ἀπὸ ποῖον μέρος;

— Ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ.

Ὁ Ῥοβερτὸν ἀνεζήτησεν ἀμέσως τὴν πρὸ αὐτοῦ θήκην τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἐξήγαγεν ὑπερμεγέθυ ἐπιστολὴν γεγραμμένην ἐπὶ χάρτου χονδροῦ, ἥς ἡ διεύθυνσις, γεγραμμένη διὰ χειρῶν διαφόρων, εἶχεν ὡς ἐξῆς·

KYRION KYRION
TEIMMERMANN, MOUSIKON KATAITEXNHN EK TOY APMOT BIZIA-
LER TOY KANTONIOY SVALMBAKH, HSH DIAMENONTA
POSTE RESTANTE. HES PARISIOTIS.

Ἡ διεύθυνσις περιελάμβανεν ἐν ὅλῳ στίχους ἑπτὰ, ὧν οἱ δύο τελευταῖοι, γραφέντες προδήλως ὑπὸ ἀδεξίας χειρὸς, ἐπεδεικνύοντο μετὰ τῆς ἀφελούς καὶ υπερηφάνου μιμησεως καλλιγραφίας δημοτικοῦ σχολείου.

Ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἡ διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων ἐπέθεσε τὸν ἀριθμὸν 12, δηλοῦντα ὅτι τῆς ἐπιστολῆς δὲν ἐπληρώθη τὸ τέλος, ὥστε ὁ πρὸς διευθύνετο ὤφειλε νὰ πληρώσῃ ἐν φράγκον καὶ εἰκοσὶν ἑκατοστὰ, ὅπως λάβῃ αὐτήν.

Ὁ Ῥοβερτὸν ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Τσίμμερμανν, ὅστις ἤρξατο ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐπιμελῶς· ἡ ἀνάγνωσις διήρκεσεν ἀκριβῶς δύο λεπτὰ τῆς ὥρας, μεθ' ὃ ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολὴν τῷ ὑπαλλήλῳ.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν δι' ὑμᾶς; ἠρώτησεν οὗτος ἀπορῶν.

— Ὅχι, κύριε.

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἐπιστολαὶ φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο.

— Δὲν πειράζει· θέλω ἐπανέλθῃ, ἀπήντησεν ὁ πλάνης μουσικός.

Χαιρετήσας δὲ ἀνεχώρησε.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, (ὁ Ῥοβερτὸν σχεδὸν εἶχε λησμονήσῃ τὸν Τσίμμερμανν) ἔφθασε καὶ δευτέρα ἐπιστολή· ὁ ὑπάλληλος ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Τσίμμερμανν ἔλαβε τὴν ἐπιστολὴν μηχανικῶς καὶ ἔδωκε αὐτὴν εἰς τὸν μουσικόν.

Ἦτο πάντοτε ὁ αὐτὸς χονδροειδὴς καὶ βαρὺς χάρτης, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ ἦτο γεγραμμένη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διὰ διαφόρου γραφῆς. . .

Ὁ Τσίμμερμανν, ὡς καὶ πρότερον, ἐξήτασεν ἀκριβῶς τὴν διεύθυνσιν, ὕστερον δὲ ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολὴν, λέγων ὅτι δὲν ἦτο δι' αὐτόν.

Χαιρετήσας δὲ μετὰ τὸ μελαγχολικὸν καὶ προσήνους αὐτοῦ ἦθος ἀνεχώρησε.

Παρήλθον δύο ἔτι ἑβδομάδες, καθ' ἃς ὁ Ῥοβερτὸν εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως σκεφθῇ. Δὲν ἦτο ἄνθρωπος κακός, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ χρησιμεύῃ ὡς περίγελως· ὑπώπτευσεν τὸν μουσικὸν καὶ ἀορίστως πῶς ἐφοβήθη ὅτι περιπαίζεται διὰ τοῦτο εἰς πρῶτην εὐκαιρίαν ἀπεφάσισε νὰ ἀνακαλύψῃ τί συμβαίνει.

Ὁ Τσίμμερμανν ἐπανήλθε κυριακὴν τινὰ τὴν ὀγδόην τῆς πρωΐας, οὐδεὶς δ' ἔτι εὐρίσκετο ἐν τῷ διαδρόμῳ. Κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς τὸ διάφραγμα, μετὰ δέ τινος στιγμῆς ἐφάνη διὰ τῆς ἀνοιχθείσης θυρίδος.

Ὁ Ῥοβερτὲν περιέμενεν αὐτόν.

— Ποῖος εἶναι; ἠρώτησεν ὡς συνήθως ἀποτόμως.

Ὁ Τσίμμερμανν ἐμειδίασε μειδιάμα προκαλοῦν τὰ δάκρυα.

— Ἐγὼ εἶμαι· μὲ γνωρίζετε, κύριε· ἔρχομαι διὰ νὰ ἴδω. . .

— Δὲν ὑπάρχει τι διὰ σέ.

— Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον. . .

— Ὑπάρχει ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ, διέκοψεν ὁ Ῥοβερτὲν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπεποιήθη τὰς προηγουμένας, αἵτινες εἶχον τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, εἶναι περιττὸν νὰ σοὶ δείξω ταύτην.

Ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει ταύτῃ ὁ πτωχὸς μουσικὸς ὠχρίασε, τὰ χεῖλη του συνεστάλησαν καὶ δύο μεγάλα δάκρυα ἐκάλυψαν τοὺς κυανοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς.

Ὁ Ῥοβερτὲν ὀλίγον ἔλειψε νὰ συγκινηθῇ, ἀλλ' ἀντέστη.

— Δὲν θέλετε λοιπὸν νὰ μοὶ δείξετε τὴν ἐπιστολήν; ἠρώτησεν ὁ Τσίμμερμανν μετὰ θρηνώδους φωνῆς.

— Διὰ ποῖον λόγον;

— Θὰ τὴν παρατηρήσω ἐπὶ ὀλίγας στιγμῆς.

— Ἀρκεῖ δὲν ἔχω καιρόν... ἐπάνελθε ἄλλοτε.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἔκλειεν ἤδη τὴν θυρίδα, ὅτε ἔστη ἐκπληκτός.

Ἐκ τοῦ βάθους τοῦ διαδρόμου ἠκούσθη θρηνώδης φωνή· ὁ δυστυχὴς μουσικὸς εἶχε καλύψει τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν δύο χειρῶν καὶ καταφυγὼν εἰς τινὰ γωνίαν ἔκλαιεν ὡς παιδίον.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβερτὲν προσδραμών, τί ἔχεις; ὀμίλησον· τί συμβαίνει;

Ὁ Τσίμμερμανν ὕψωσε τὸ μέτωπον καὶ ἐπροσπάθησε νὰ μειδιάσῃ, ἐνῷ ἔτι τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτοῦ.

— Συγγνώμην, ἐφέλλισε. Δὲν δύναμαι νὰ κρατηθῶ· προτιμῶ νὰ σὰς εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν! . . Εἶμαι ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ. . . ἀνεχώρησα ἐκεῖθεν, διότι ἄλλως θὰ ἀπέθνησκον τῆς πείνης, καὶ ἐγὼ καὶ ἡ Μαργαρίτα μου. Δὲν γνωρίζετε τὴν Μαργαρίταν; εἶναι ἀγαθὴ κόρη τοῦ Σβάλμπαχ· ὅτε ἐνυμφεύθημεν, εἶχεν ἡλικίαν ἐτῶν δεκαεπτὰ, ἐγὼ δὲ εἶκοσι δύο· εἶναι ἔκτοτε ἐπτὰ ἔτη. Ἐπὶ πολὺ εἴμεθα εὐτυχεῖς· δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλ' ἐγὼ παίζω τὴν ἀρμονικὴν σάλπιγγα ἀρκετὰ, καλῶς· μὲ ἐζήτουν πανταχοῦ, εἰς τὰς ὁρτάς· πάντοτε ἐκέρδαινον τὸν ἄρτον μου, ἡ δὲ οἰκογένειά μου ἠΐξανε· κατ' ἔτος ἀπέκτων ἄλλοτε υἱόν, ἄλλοτε θυγατέρα. Ἄν ἠδύνασθε νὰ ἴδῃτε τὰ τέκνα μου ὅπως εὐμορφα εἶναι, μάλιστα τὰ κοράσια! Ἡ Μαργαρίτα ἀγαπᾷ περισ-

σότερον τὰ ἄρρενα· ἐγὼ ὅμως! . . . Μήπως σὰς ἐνοχλῶ; ἂν θέλετε, παύω· δὲν ἔχω πολλὰ νὰ εἶπω πλέον. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Εἶχον νὰ τρέφω ἐννέα πρόσωπα· ὅσα ἐκέρδαινον, δὲν ἤρουν. Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἔτρωγε πλέον, ἐστερεῖτο αὐτὴ διὰ τοὺς ἄλλους· ἅμα ἀνεκάλυφα τοῦτο, διήλθον ὅλην τὴν νύκτα ἄϋπνος, τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ἀπεφασίσα νὰ ἔλθω εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ τὸ δυσκολώτερον ἦτο νὰ ἐγκαταλίπω τὸ Σβάλμπαχ. Νὰ μὴ βλέπω τὴν Μαργαρίταν, νὰ μὴ ἐναγκαλιζώμαι τὰ τέκνα ἡμῶν. . . Δὲν ἠδύναμην. — Ἐπειτα ἀφ' οὗ ἄπαξ θὰ ἀπεχωρίζομεθα, πῶς θὰ εἶχον εἰδήσεις των; Αἱ εὐκαιρίαι εἶναι τόσον σπάνιαι, τὰ δὲ ταχυδρομικὰ τέλη τόσον ἀκριβὰ! ἐσκέφθημεν τότε μέσον τι, τὸ ὅποιον διώρθου τὰ πάντα. Εἶδετε ὅτι ἡ ἐπιγραφή τῆς ἐπιστολῆς περιέχει ἐπτὰ στίχους διαφόρου γραφῆς. Ὅλη ἡ οἰκογένεια συνετέλεσεν εἰς τὴν γραφήν· ἕκαστον τέκνον ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τῶν δύο μικροτέρων ἔγραψεν ἓνα στίχον. Οὕτως ἀναγινώσκων τὴν ἐπιγραφὴν μανθάνω ὅτι ὅλη ἡ οἰκογένεια εἶναι ὑγιὴς καὶ μὲ ἐνθυμεῖται. Τὴν ἐπιστολήν ταύτην ἔχω ἀνάγκη νὰ ἀναγνώσω, ὅπως γνωρίζω τί γράφει. Περιέχει τὴν καρδίαν τῆς Μαργαρίτας μου, ἥτις μοὶ ἀνῆκε ὁλόκληρος καὶ θὰ μοὶ ἀνῆκε πάντοτε.

Πιστεύω ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσητε, κύριε· εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλετε νὰ ἀπελπίσητε δυστυχῇ πατέρα ὅστις δὲν ἀγαπᾷ ἡ τὴν Μαργαρίταν καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἔπραξεν ὅ τι ἤθελε πράξει πᾶς ἄλλος· ἔδωκε τῷ Τσίμμερμανν τὴν ἐπιστολήν τῆς ὁποίας ἡ ἐπιγραφή ἐσήμαινε τόσα πράγματα, καθ' ὅλον δὲ τὸν χειμῶνα τοῦ 1847 ὁ δυστυχὴς μουσικὸς κατάρθωσε νὰ ἔχῃ εἰδήσεις περὶ τῆς οἰκογενείας του χωρὶς νὰ πληρώσῃ τι.

Τὸ ἀνέκδοτον τελειώνει ἐδῶ.

— Ἡ ἐξολόγησις τοῦ Τσίμμερμανν, μοὶ ἔλεγεν ὁ Ῥοβερτὲν τελειῶν τὴν διήγησίν του, ἀποτελεῖ μίαν τῶν βαθυτέρων συγκινήσεων τῆς ζωῆς μου. . .

[Pierre Zaccone].

E.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

Ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Παρισίῳ ὑπὸ Gustave Rivet σύγγραμμα περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκῶ, βρίθον ἀνεκδότων καὶ περιέργων πληροφοριῶν περὶ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Ἐκ τούτου σταχυολογοῦμεν σήμερον τὰ ἐπόμενα:

«Ὁ Βίκτωρ Οὐγκῶ προσφέρεται πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν μετὰ μεγάλης εὐπροσηγορίας, ἀνεκτικὸς ὢν καὶ αὐτῶν τῶν ὀχληροτάτων. Ἐνθυμοῦμαι σχετικόν τι περὶ τούτου ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγῆθαι μοι εἰς τῶν ἐν Γκερνεσὲ οἰκείων αὐτῷ. Ξένος τις ἐπεσκέφθη τὸν ποιητὴν, ἀλλ' ἡ διάρκεια τῆς ἐπισκέψεώς του ὑπερέβη τὰ

ὅρια τοῦ πρόποντος. Ἀφ' οὗ πολλάκις ἐπὶ ματαίῳ κατέπαυσε τὴν συνδιάλεξιν, ὁ Οὐγκῶ κατενόησεν ὅτι ὁ ἐπισκέπτης δὲν ἐσκόπευε νὰπέλθῃ πρὶν ἢ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀπόφθεγμα τι, δυνάμενον νὰ ἐπαναληφθῇ. Ἡγέρθη λοιπὸν, ἤνοιξε τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν βλέπον παράθυρον, καὶ εἶπε:—Βλέπετε, κύριε, εὐρίσκομαι ἐνταῦθα εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ ἀχανοῦς. Ὁ ξένος, ἐπιτυχὼν τὸ ζητούμενον ἀπόφθεγμα, ἠγέρθη, ἐχαίρετисε καὶ ἐφυγεν.

Ὁ Οὐγκῶ ἐργάζεται λίαν ἀτάκτως. «Συντάσσω, ἔλεγέ ποτε, πολλὰ βιβλία ἐνταῦθα· ἀπὸ τοῦ μυθιστορήματος μεταπηδῶ εἰς τὴν ποίησιν, καὶ ἀπὸ τοῦ δράματος εἰς τὴν ἱστορίαν. Μόνον ὅταν ἐπεξεργάζομαι, τὸ τελευταῖον, ἔργον τι πρὸς δημοσίευσιν, ἡ φαντασία μου συμμορφοῦται μὲ τὴν ἀνάγκην, οὕτω δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν παράγονται τὰ βιβλία μου. Ὡστε ἀγνοῶ τί πρῶτον θὰ δημοσιεύσω, ἐπειδὴ δὲν εἰδεύω τί θὰ τελειώσω πρῶτον. Ἐγείρομαι τὴν πρωΐαν, ἀγνοῶν εἰς τί θὰσχοληθῶ. Κατὰ τὴν ἔμπνευσιν, ἢν ἔχω, γράφω εἰς πεζὸν ἢ εἰς ἔμμετρον λόγον· ἐνίοτε τὴν μεσημβρίαν, μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ ἄνεμος μεταβάλλει διεύθυνσιν, καὶ τελειῶν δι' ἐργασίας ὅλως διαφόρου τῆς γενομένης τὴν πρωΐαν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι κανὼν ἀπόλυτος· διότι διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ *Ένερήκοντα τρία* εἰργάσθην ἐν Γκερνεσὲ ἀποκλειστικῶς ἐπὶ ἑξ κατὰ συνέχειαν μῆνας.»

Ὁ Βίκτωρ Οὐγκῶ ἐνασμενίζεται νὰ ταξειδεύῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιστεγάσματος τῶν λεωφορείων· πολλοὶ τὸν εἶδαν οὕτω διερχόμενον ὁδοὺς τινὰς τῶν Παρισίων περὶ τὴν δείλν.

Τὰ συγγράμματα, ἅτινα παρασκευάζει νῦν ὁ Οὐγκῶ εἰσὶ πολυάριθμα.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἀλληγορία, δι' ἧς ἠθέλησε νὰποδείξῃ εἰς τὸν φίλον του Σιαίλχερ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ὁ Σιαίλχερ, υἱιστῆς ἑν-θερμος, ἀνεκοίνου ποτε πρὸς τὸν Οὐγκῶ τὰς ἀμφιβολίας του περὶ μέλλοντος βίου. Ὁ Οὐγκῶ τῷ ἀφηγήθη τότε τὰ ἐπόμενα:

«Ἐν Γκερνεσὲ συνδιελεγόμεν ποτὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος μετὰ τοῦ Κέσλερ, καὶ τῷ ἔλεγον: Ἐγὼ πιστεύω εἰς τὴν ἀθανασίαν, οὐχὶ τὴν ἀθανασίαν τοῦ ὀνόματος, ἥτις εἶναι κενὸς καπνός, καὶ οὐδὲ καὶ τὴν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' εἰς τὴν διαρκὴ ζωὴν τοῦ ἐγῶ. Πιστεύω εἰς αὐτὴν καὶ αἰσθάνομαι ἐμμετὸν ἀθάνατον.

— Ἐγὼ ὅχι, εἶπεν ὁ Κέσλερ.

— Προσῆκατε καλῶς. . . ἀκούσατε, παρακαλῶ, ἀγαπητὲ Κέσλερ. . .

Ὁ Δάντε εὐρίσκεται εἰς τὴν οἰκίαν του· διὰ τῆς γραφίδος του χαράσσει δύο στίχους καὶ ἐξέρχεται.

Ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, οἱ δύο στίχοι συνδιαλέγονται πρὸς ἀλλήλους.

Ὁ πρῶτος λέγει πρὸς τὸν ἕτερον· «Τί εὐτύ-

χημα! εἴμεθα στίχοι τοῦ Δάντε, καὶ κατὰ συνέπειαν ἀθάνατοι.

— Δὲν εἶναι βέβαιον τοῦτο, ἀπαντᾷ ὁ ἕτερος.

— Πῶς, δὲν αἰσθάνεσαι σεαυτὸν ἀθάνατον! ἐγὼ, σοὶ τὸ βεβαιῶ! εἶμαι πεπεισμένος! τὸ αἰσθάνομαι!

— Ἐγὼ δὲν το αἰσθάνομαι, ὑπολαμβάνει ὁ δεύτερος. Δὲν αἰσθάνομαι παντάπασιν ὅτι εἶμαι ἀθάνατος.

Τότε ἐπανερχεται ὁ Δάντε, ἀναγινώσκει καὶ αὐτὸς τοὺς δύο στίχους, εὐρίσκει καλὸν τὸν πρῶτον ἀλλὰ διαγράφει τὸν ἕτερον. Ἀμφοτέροι οἱ στίχοι εἶχον δίκαιον.

Ὡστε, ἀγαπητὲ Κέσλερ, ἐὰν εἴσθε ὁ διαγεγραμμένος στίχος, ἐγὼ δὲν ἔχω καμμίαν ἀντίρρῃσιν! »

K* E**

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἄρχεται τις συνθηκολογῶν μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, ἀποφασίζει νὰ μὴ ἀκούσῃ πλέον τῆς φωνῆς τῆς.

* * Εὐπροσέγγορος γρατὰ καθιστᾷ ἐράσματα πάντα τὰ περὶ αὐτὴν, καὶ αὐτὰς τὰς λευκάς τρίχας τῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπωλήθη ἐσχάτως ἐν Παρισίῳ ἐπὶ δημοπρασίας ἐν ἀντίτυπον τοῦ πρώτου τυπωθέντος βιβλίου ὑπὸ τοῦ Γούτεμπεργ τῷ 1455, τῆς γνωστῆς *Βιβλίου τῆς Μαργετίας*, ἀντὶ πεντήκοντα χιλιάδων φράγκων. Ἐπωλήθη δ' εἰς τόσῳ συγκαταβατικὴν τιμὴν διότι τὸ ἀντίτυπον δὲν ἦτο πλήρες, ἐλλείποντος ἐνὸς φύλλου, τὸ ὅποιον εἶνε ἀντικατεστημένον διὰ πανομοιότυπου λιθογραφίας. Πλήρες ἀντίτυπον τῆς Ἀγίας Γραφῆς τοῦ Γούτεμπεργ ἐπωλήθη τῷ 1873 ἀντὶ 85 χιλιάδων φράγκων.

Αἱ ἐλθετικαὶ ἐφημερίδες γράφουσιν, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου ἔπεσε χιὼν εἰς τὴν τοπαρχίαν τοῦ Uri, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἄλλοτε, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους, συνέβη.

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία σπανίως δέχεται δῶρα παρὰ τῶν ὑπηκόων τῆς· ἐσχάτως ὅμως ἐδέχθη τὸν ὑπὸ τινος ἐν Κύπρῳ γαιοκτήμονος προσεσχεθέντα αὐτῇ παλαιότατον (ἀπὸ τοῦ 18^{ου} αἰῶνος!!) οἶνον.

Μεγίστην συγκίνησιν ἠσθάνθησαν κατ' αὐτὰς οἱ παρευρεθέντες ἐν τῷ ἐν Λυὼν ἄλσει τῷ ὀνομαζομένῳ τῆς Χρυσῆς Κεφαλῆς. Κροκοδείλος δωρηθεὶς εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἀπέδρα τῆς φυλακῆς του. Οὐδεὶς δ' ἐτόλμα νὰ κινδυνεύσῃ εἰσχωρῶν εἰς τὰς σκιερὰς δεινροστομίας τὰς περιστοιχίζουσας τὴν λίμνην. Μάτην διέδωκαν ὅτι δὲν ἀπέδρα, ἀλλὰ ἐκλάπη· διότι βεβαίως εἶνε δυσκολώτατον πρᾶγμα καὶ τῶν ἀδυνάτων νὰ κλαπῇ κροκοδείλος. Καὶ τῷ ὄντι ἐ-

ρεύνῃς γενομένης ἀνευρέθη τὸ φοβερόν ἀμφίβιον νωχελῶς ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ὑπὸ τὴν σκίαν τῶν θάμνων, οἵτινες μακρόθεν πως καὶ ἀσθενῶς ἐνεθύμιζον εἰς αὐτὸ τὰ πυκνούφυλλα φυτὰ τὰ περιχειλοῦντα τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου. Ἀνεκαλύφθη δὲ ὅτι εἶχε κόψει τὰς κιγκλίδας τῆς φυλακῆς του διὰ τῶν εἰς ἄκρον ἡκονημένων ὀδόντων του. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε νεώτατος τὴν ἡλικίαν δὲν ἀντέταξε πολλὴν βίαν κατὰ τῶν συλλαβόντων αὐτὸν καὶ ἐγκλεισάντων ἐν τῷ ὕγρῳ κλωβῷ του.

Οἱ δημοκρατικοὶ Ἀμερικανοὶ ἔχουσι πολλοὺς βασιλεῖς... ἐμπόρους. Μετὰ τὸν βασιλέα τοῦ πετρελαίου ἔρχεται ὁ βασιλεὺς τῶν σιτηρῶν, ὁ ἄρτι ἀποθανὼν ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, περὶ οὗ ἐφημερίς τις διηγεῖται τὰ ἑξῆς:

Ὁ Φρειδλάνδερ γεννηθεὶς ἐν Ὀλδεμβούργῳ τῷ 1823 ἦλθε νεώτατος εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅθεν μετὰ τινα ἔτη μετέβη εἰς Γεωργίαν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Καρολίαν. Νυμφευθεὶς ἐν Χαρλεστὸν προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ πυρετοῦ καὶ καταλιπὼν τὰς ὑποθέσεις του ἀπῆλθε τῷ 1849 εἰς Καλλιφορνίαν, ὅπου ὅμως δὲν ἐπέτυχε τίποτε ἐν τοῖς χρυσορυχείοις καὶ τούτου ἕνεκεν ἀποκατεστάθη ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, μετερχόμενος τὸ ἐμπόριον τῶν δημητριακῶν καρπῶν, κερδίσας αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἐκ τῆς πρώτης ἐμπορικῆς πράξεως ἐν ἑκατομμύριον δολλαρίων, ἥτοι πέντε ἑκατομμύρια νέων δραχμῶν.

Τῷ 1856 ἠναγκάσθη νὰ ἀναστείλῃ τὰς πληρωμὰς του· ἀλλὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη εὐδοκίμησας ἐπλήρωσε τοὺς πιστωτάς του μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου δολλαρίου. Τέλος ἐπενόησεν ἐπιχειρήσιν ἐπωφελεστάτην, νὰ ἐξαγάγῃ δῆλον ὅτι κατ' εὐθείαν εἰς Ἀγγλίαν καὶ Αὐστραλίαν τὸν σίτον τῆς Καλλιφορνίας. Πρὸς τοῦτο δ' εὗρε συνέταιρον ἀξιότατον φίλον τινὰ Βέλλον ὀνόματι, καὶ τὸ πρῶτον φορτίον ἀπέπλευσεν ἐκ Καλλιφορνίας τῷ 1858. Μετ' οὐ πολὺ δὲ στόλος ὅλος σιταγῶν πλοίων ἔπλεε κατὰ τὰς θαλάσσας καὶ ὁ Φρειδλάνδερ ἔγεινε κάτοχος κολοσσιαίας περιουσίας. Ἐγένινεν ὁ πρῶτος σχεδὸν τῶν ἐν Καλλιφορνίᾳ γαιοκτημόνων—ὡς δείγμα δὲ ἀναφέρουσιν ὅτι ἐν τῶν κτημάτων των εἶνε ἐκτάσεως ἑκατοντακισχιλίων ἄκρων, ἥτοι πεντακοσίων χιλιάδων στρεμμάτων, καὶ εἶνε προωρισμένον μόνον εἰς ζωοκομίαν ἰδίως βοῶν καὶ προβάτων, ὥστε ἦτο κύριος γῆς πολὺ μεγαλητέρας τοῦ μεγάλου δουκάτου ἐν ᾧ εἶχε γεννηθῇ.

Τὸ θέατρον τῆς Πομπηίας σιγῇσιν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου ἐν ἔτει 79 μ. Μ., ἄρξεται πάλιν τῶν παραστάσεων, ἀναλαβόντος ἐργολάβου τὴν ἐξακολούθησιν διὰ τῆς ἐξῆς εἰδοποιήσεως: «Μετὰ παρέλευσιν πλέον τῶν 1800 ἐτῶν τὸ θέατρον τῆς πόλεως ταύτης θέλει ποιῆσαι ἑναρξιν κατ' αὐτάς· παρακαλῶ νὰ τύχῃ τῆς

αὐτῆς εὐνοίας ἣν εἶχεν ὁ προκατόχος μου Μάρκος Κουίντιος Μάρτιος.»

Ἐν τινι δικαστηρίῳ ἐγένετο ἐσχάτως ὁ ἐπόμενος διάλογος μετὰξὺ τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου.

Δικαστής. Τί τὸ ἔκαμες τὸ χοιρίδιον τὸ ὁποῖον ἔκλεψες τῆς χήρας Σίσων;

Κατηγορούμενος. Τὸ ἔφαγα.

Δικαστής. Καὶ δέν σε τύπτει ἡ συνείδησίς σου; Τί θάποιογηθῇς ὅταν κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν θὰ εὐρεθῇς ἀπέναντι τοῦ Αἰωνίου Κριτοῦ μετὰ τῆς χήρας Σίσων καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς σοῦ ζητήσῃ λόγον τῆς πράξεώς σου;

Κατηγορούμενος. Σὺς παρακαλῶ, κύριε δικαστὰ, θὰ εἶνε ἐκεῖ παρὼν καὶ τὸ χοιρίδιον;

Δικαστής. Θὰ εἶνε βέβαια.

Κατηγορούμενος. Τὸ λοιπὸν, κύριε δικαστὰ, θὰ εἴπω εἰς τὴν χήραν. Ὅρίστε, κυρὰ, ἰδοὺ τὸ χοιρίδιόν σου, λάβετο πίσω. Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Μέσα δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται τὸ ὑγιεινὸν τῶν οἰκημάτων.

Γ'. Καθαριότης. Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀφίενται ἐπὶ πολὺ ἐν τοῖς οἰκήμασιν ἀκάθαρτα ὕδατα. Πρέπει συχνάκις νὰ σαρώνωνται τὰ κατοικοῦμενα μέρη, νὰ πλύνωνται ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος τὰ διὰ πλακῶν ἐστρωμένα τῶν δωματίων πατώματα καὶ νὰ σπογγίζωνται εὐθὺς ὅπως ἀφαιρῇται ἡ ὑγρασία. Ἡ πλύσις ἥτις ἐπιφέρει ὑγρασίαν ἐπὶ πολὺ διατηρουμένην εἶνε πλειότερον βλαβερὰ παρ' ὅσον ὠφέλιμος· δέον ὅθεν νὰ μὴ ἐκτελῇται συχνάκις.

Ὅταν οἱ τοῖχοι δωματίου τινὸς εἶνε ἐλαιοχρώματι ἀλιημμένοι, πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ πλύνωνται, ἵνα ἀφαιρῶνται ἐξ αὐτῶν τὰ στρώματα τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, ἅτινα ἐπικάθηνται καὶ συσσωρεύονται μετὰ μακρόν.—Ὅταν δὲ ἀσβεστοχρώματι εἶνε κεχρωσμένοι, πρέπει κατ' ἔτος νὰ ξένηται ὁ τοῖχος καὶ μετὰ τοῦτο νὰ ἀναχρωματίζεται.—Ὁ χάρτης, οὐ ἀνανεοῦται ἡ ἐπικόλλησις, πρέπει νὰ ἀποκολλᾶται καθ' ὅλου, ὁ δ' ὑπ' αὐτὸν τοῖχος νὰ ξένηται καὶ πληρῶται πάσας τὰς ὁπὰς, πρὶν ἢ ὁ νέος χάρτης ἐπιτεθῇ.

Οἱ ἀπόπατοι δέον ὡς ἄριστα νὰ ἀερίζωνται, καὶ, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ κλείωνται δι' ὕδραυλικῶν δικλείδων.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διὰ νὰ πεισθῇς ὅτι τὸ πωλούμενον γάλα δὲν εἶνε νοθευμένον μετὰ ὕδατος, ἐμβαψον μεγάλην καθαρὰν βελόνην τοῦ πλεξίματος καθέτως εἰς τὸ γάλα καὶ ταχέως ἐκβαλλε αὐτήν. Ἐὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐμβαφείσης βελόνης μείνῃ σταγὼν τοῦ γάλακτος ἐπικολλημένη, τὸ γάλα εἶνε ἀνόθευτον, ἐνῷ ἐκ τοῦ δι' ὕδατος νοθευμένου γάλακτος θὰ ἐκβληθῇ ἡ βελόνη καθαρὰ.